

Bibliothèque numérique

medic@

**Fordyce, John. Historia febris miliaris
et de hemicrania dissertatio**

Londini : apud D. Wilson & T. Durham, 1758.

(c) Bibliothèque interuniversitaire de médecine (Paris)
Adresse permanente : <http://www.bium.univ-paris5.fr/hist/med/medica/cote?30797>

HISTORIA
FEBRIS MILIARIS,
ET
DE HEMICRANIA

D I S S E R T A T I O .

AUCTORE

JANNE FORDYCE, M.D.

ΕΠΙΘΕΤΑΤΗΣ
Χρήσιμη ἔστι τὸν αὐτὸν τινᾱ ξυνευπορέειν, μὴ πάντα ἀλ-
λοτριῇ ξυγγραφῇ προσίχοῡα τὸν νέον.

ΑΡΕΤΑΙ. ΚΑΠΠΑΔ. ΟΞΕ. ΝΟΥΣ.

30797

ACCEDIT DE

MORBO MILIARI

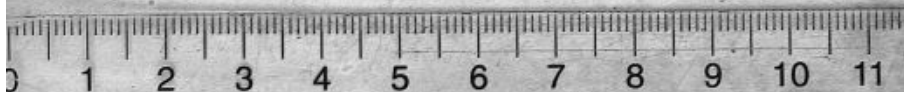
EPISTOLA

CAROLI BALGUY, M. D.

LONDINI:

Apud D. WILSON & T. DURHAM.

MDCCLVIII.

2781

30797

HISTORIA
FEBRIS MILIARIS,
ET

DE HEMICRANIA

D I S S E R T A T I O .

AUCTORE

JANNE FORDYCE, M. D.

Χρηθὲν δὲ τὸν αὐτὸν τινὰ ξυνευπορέειν, μὴ πάντα ἀλ-
λοτριῇ ξυγγραφῇ προσίχουσα τὸν νέον.

ΑΡΕΤΑΙ. ΚΑΠΠΑΔ. ΟΞΕ. ΝΟΥΣ.

30797

ACCEDIT DE

MORBOMILIARI

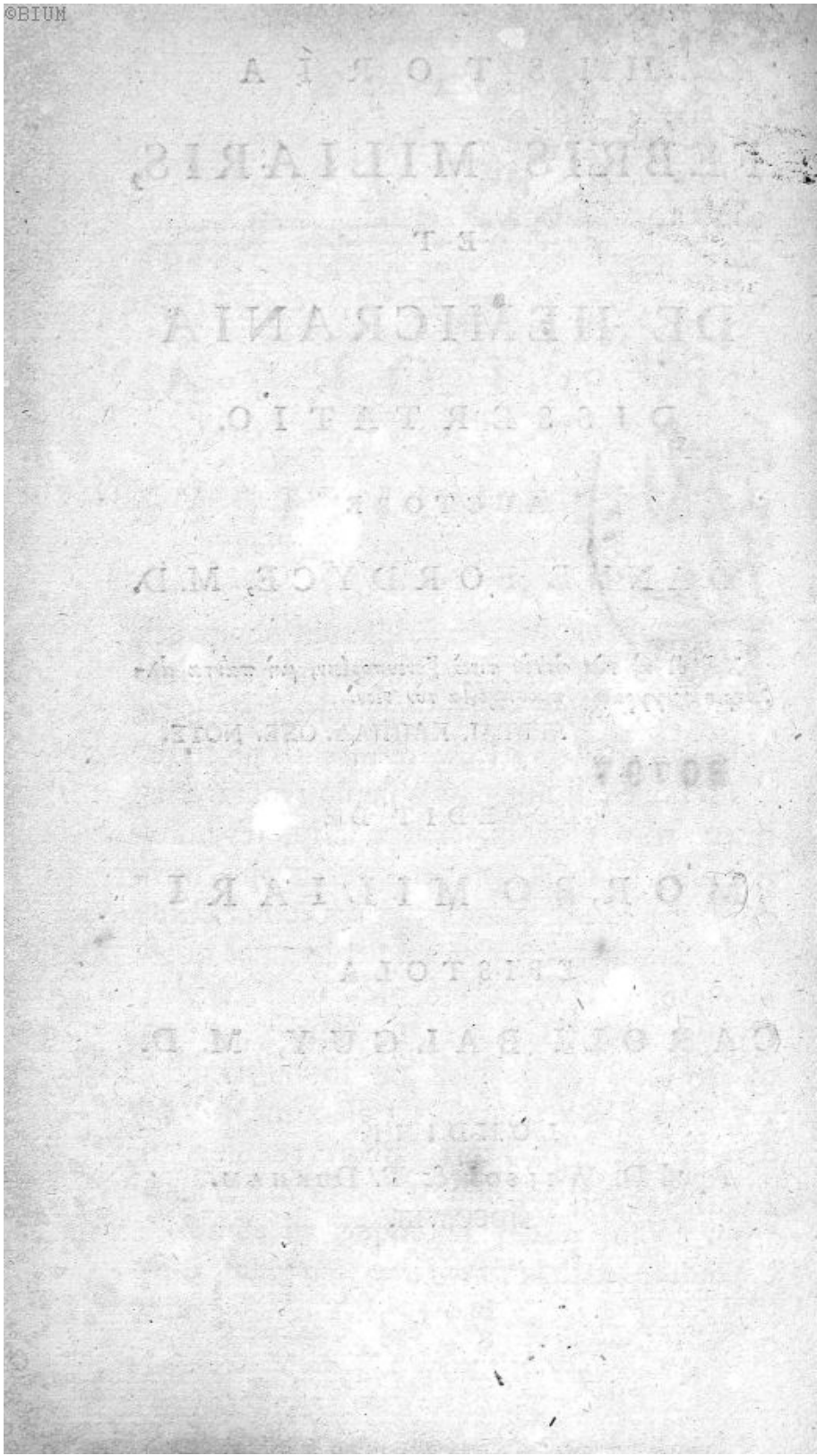
EPISTOLA

CAROLI BALGUY, M. D.

LONDINI:

Apud D. WILSON & T. DURHAM.

MDCCLVIII.

HISTORIA

FEBRIS MILIARIS.

DE Febre Miliari scripsêrunt non pauci, et illi sic peritè quidem, ut primo intuitu supervacuum forsan plerisque videbitur quidvis hâc de re ulterius proferre.

Hî tamen si diligentius paulo reputaverint inter varios nondum exstare scriptores historiam morbi absolutam per diversas ejus periodos, et phases; quæque plenam complectitur et accuratam ejus picturam per singulos quosque gradus, et decursum, una cum subsidio, et cura quæ postulat unusquisque: quumque forsitan vel perspicacitas in observando, vel solertia in tractando nusquam magis desideretur quam in Febri Miliari genuina, si periculum perpendamus in omni morbi tempore, omni casu, singulisque ad eum rite curandum pertinentibus: hæc, inquam, diligencia

B.

gentia

gentia quâ decet, probe si pensitaverint, nulla ratione de lectoris candore ambigo, si quæ ex aliis didici, vel multâ et attentâ experientiâ ipse probavi, in unum fascem congefferim, quo tandem morbi uberior prodeat descriptio, quam hæctenus, quantum novi, exhibita est.

Et profectò hoc tanto utilius fore existimo, partim quod nostro sæculo non defint, qui, quoniam mentes hominum suis dogmatibus aut deliniri vellent, aut etiam abripi, ipsam mali existentiam prorsus renuunt; partim quod plerisque quorum interest, minus notum id sit, quamvis vix aliud frequentius in utroque sexu, omni ætate, temporeque, sive seorsim, sive aliis morbis intertextum reperiatur, immo aliquando epidemice grassetur.

Autumârunt e contra nonnulli, inepto aliis in vitiis regimini, præcipue calido, illius ortum unicé deberi: quod hercle tanto magis miratus sum, quia temperantissimis, vel tenui etiam diætæ deditis, aliisve morbis detentis, se incaute aëri liberiori exponentibus, vel quibus abundat humor serofus admodum ac iners, præcipuum faceffat negotium; quodque præcæteris invadat Puerperas diætâ diu ante partum aquosâ sæpe usas, et ad dies saltem aliquot post illum exactum, jamque ditiori ac fervidiori sanguine, dum parturiant, aut brevi post exantlatas.

Nec

FEBRIS MILIARIS. 3

Nec minus observanti patet quod sæpenu-
mero, immo ut plurimum, per se, nullo cum
alio morbo compositus invadat valentes op-
time, eosque nec gulæ deditos, nec exercita-
tione exæstuant.

Denique quod aliquoties reperiatur malum
magnopere epidemicum, cui præcavendo non-
dum sane suffecerint etiam lynceis præditi
oculis, si qui sint, homines, utpote ἐν τῷ θείῳ
morborum, perinde ac maxime idiotæ, cæci.

Neutiquam ignoro, inter multos in sanando
præcellentes non convenire, morbum, de quo
loquimur, sui esse generis: potius opinantur
alterius esse symptoma, ejusque mali quidem
moris, nec præterea quidvis, tantoque magis,
cum observaverint eruptiones huic speciei pe-
culiæ non rarò alia vitia vel excipere, iisve
conjugi, nec certis diebus expelli, sicut fit
in aliis aliquot morbis, qui eruptionem of-
tendunt.

Quibus non obstantibus, *Morbum Vesicu-
larem* idiopathica fovere et prodere signa, toto
cælo diversa ab iis quæ in aliis exhibentur, in
promptu esset demonstrare. Ut alia præte-
ream, quis morbus nostro ac eruptivis aliquot
exceptis, tantum præ se fert languorem, spi-
ritûs difficultatem, mentis alienationem, circa
præcordia oppressionem, in ventre tormina, fu-
dores effusos, horrores exanthemati præeuntes,

4 HISTORIA

eosque repetitos, et cætera quæ simul sumpta nostrum vitium constituunt, quæ vero amplius exhibere non hujus est loci? hæc attamen cuncta, eruptione feliciter cedente, pari passu sedantur.

Tacemus quod puerperæ nulla alia labe ægrotantes sic frequenter hæc corripiantur, et ritu quidem sibi proprio: quod regimen malo huic aptum plerisque alijs minus fit idoneum; quodque vesiculæ miliares sæpe nullo alio jungantur morbo, nisi harum symptomata characteristica pro illo penantur.

Tradidère quidem alii non pauci in arte bene exercitati febrem hanc vesicularem, quam tractare nostrum institutum est, ultimi solummodo seculi fuisse sobolem.

Ut ingenie quod res est, quantum videtur, concedamus, etiam si origine longe vetustiore esse nequeo mihi non persuadere; an Febris tamen Miliaris genuina priscos inter medicos cognita fuerit, nodus equidem est, cui me fateor solvendo imparem.

Iis, qui antiquorum medicorum monumentis impense incubûere, notum est, eos leviter tantum hujus vestigia exhibuisse; ubicunque enim *ἐξανθήματα*, vel *ἐκθύματα κεγχρώδεα*, *ἐρυθήματα*, vel *ἰδρωα* memorant, arduum mehercle videtur definire, an sui generis fuerit morbus, an symptoma alieni cùjuscumque, ac qualis speciei

FEBRIS MILIARIS. 5

ciei tandem fuerit eruptio, adeo pauca, eaque tam indefinita de hac perhibent.

Liceat tamen quædam ex antiquis decerpta in notis conferre, quæ *Exanthemati Miliari* proxime accedere videntur, quo ex iis lector dignoscere possit, quæ, quantumque eruptioni vesiculari hujus ævi conveniant, vel ab ea discrepent.

Prius vero quam progrediamur, haud præter rem erit hic in limine paucis ostendere, quid per Febrem Miliarem aut vesicularem in sequenti dissertatiuncula velimus intelligi.

Morbus igitur cum signis febris propriis accedit, in sequenti eruptione Miliari incerto quodam die, quæ tamen expleto triduo, seriusve, cum vesiculis exiguis, limpidis, albis, vel rubicundis se monstrat, exactisque septem, pluribusve etiam diebus, desquamatur; quando febris, quam languores et oppressiones præibant, et comitabantur, simul judicatur.

Quæ apud parentem primum ac medicorum principem Hippocratem, ejusque interpretes, præcipue occurrunt de eruptionibus Miliaribus in notis collocavimus*.

* In historia de Sileno narrat quod octavo die frigidus sudor per omnia membra diffusus est cum pustulis rubentibus, (*ἔξανθήματα † μείλα Ἰδρωτός ἐρυθρὰ σρόγγυλα*) rotun-

† *Ἐξανθήματα*, papulas vel eruptiones dicere potui cum Plinio, qui Dioscoridis *Ἐξανθήματα* sic vertit, crebrius vero pituitæ eruptiones. *Vide Foes. in locum eundem.*

dis

dis parvis, varis non absimilibus, quæ *permanebant* †, neque abscessum faciebant. *Hippocr. 1. Epid. Sec. 3. H. 2.*

In austrina ista constitutione quæ cranone fiebat, sanies quidem plurima cuti subnascebatur, quæ initio conclusa, dum incalesceret, pruriginem excitabat, deinde vero in pustulas erumpebat, iis affines, quæ in ambustis fieri solent*.

Hipp. Epidem. Lib. 2di. Sect. prim.

Commemorat etiam *Eruptiones Miliare*s se vidisse in Perintho æstivo tempore non infaustas.

In febribus nempe æstivis, circa septimum, octavum et nonum diem, aspredines quædam Miliaceæ §, culicum morfibus fere similes, quæ tamen non valde pruriebant, in summa cute subnascebantur, et ad judicationem usque permanebant.

Ac ne || eæ quidem masculorum ulli eruperunt. Mulier vero cui talia fierent nulla mortua est, hebetiori tamen

† *Permanebant.* Hoc autem verbum aperte significat non esse facta tum primum, sed aliquot ante dies. His autem nascentibus nil magis sentitur, quam anxietas quædam maxima et jactatio: atqui supprimi evacuationes consuetæ solent, cum natura in partem aliam tentat novum motum, Febris autem, cum hæc excerni incipiunt, mirum in modum crescit, ex quibus conjecto exanthemata hæc sexto die orta esse. *Vide comment. Valles. in loc. citatum.*

* Καί ἀπεγίνοντο μὲν ἐν τῷ δέρματι ἰχώρες, &c. εἴλα φλυκταίνιδες ὡς περ πυριήκαυσοι διανίστατο †.

§ Τρηχύσματα ἐν τῷ χρωτὶ. Κεγχρώδεα τοῖσι ἀπο κωνώπων γινόμενοις μάλιστ' ἰκελα ἀναδήγμασι οὐ πάνυ κνησμώδεα.

† Φλύκταιναι Hippocratis sunt Pustulæ in summa corporis cute enascentes, &c. sunt demum iis similes quæ ex ignis ustulatione oriuntur, quales sunt quæ Hippocrates ἰδρωα vocat; nos sudamina aut papulas sudorum cum Plinio recte dicemus. *Vide Foësum in locum citatum.*

|| Hæc Papularum origo populariter grassantibus morbis admodum familiaris est, atque inde non temere suspecta esse

Secundum Celsum pustularum plura genera sunt : nam modo circa totum corpus, partemve aspreo quædam fit similis his pustulis, quæ

erant auditu, et soporosæ, quamvis non antea admodum soporosæ essent, quibus ista evenire debebant, neque vero in totum perseverabant ; æstate vero etiam ad Vergiliarum occasum in soporem et somnum pronæ erant, postea quippe insomnia magis urgebantur, &c.

Alvum igitur non licebat ne per ea quidem quæ assumebantur sistere, sed eam quæ præter rationem fieret medellam conferre posse facile quis existimasset, quamvis per multa quibusdam procederent ex illo, qui cubili frigido subtrato fiebat decubitu. *Hip. Epid. 2. S. 3. Ed. Foes.*

In statu pestilenti austrina cum Etesiæ disjunctim spiravere, carbunculi æstate multi, et *μεγάλα ἐκθύματα* (i. e. magnæ Pustulæ pullulabant) *Vide Hipp. Lib. 3. Epid. Sect. 7.*

Euphranoris filio pustulæ culicum moribus non abfimiles erupêrunt, verum pauco tempore duravêrunt, postridie febris invasit. *Vide Hipp. Epid. 5. Sect. 7. Foes.*

Ante Vergiliarum occasum Andream febris semitertiana corripuit, &c. — Ad diem vigesimum quintum Pustulæ pruriginosæ calidæ, velut ambusta, cute sensim exortæ sunt (*ἐξανθήματα κνησμώδεα δέρμα, ὡς περ πυρίανυσα*) dolor autem axillas et latera occupabat, in crura citra ullam significationem transiit, et desit.

Vide Hipp. Epid. 7. Foes. Interp.

esse solet, quod febrium ardentium et maxime putredinis specimen exhibeat. *Vide Foes. in eundem locum.*

Prosper Martianus testatur quoque se vidisse sæpius aspredines hosce in febribus, et maxime ardentibus, aliquando tamen etiam sine febre, et opinatur has Hippocratis fuisse non abfimiles iis, qui sudamina appellantur, in quibus cutis cum pruritu attollitur, et exasperatur, cum fatis similes sint illis eminentiis quæ a culicum puncturis in cute erumpunt. *Vide Prosp. Mart. in loco cit.*

ex.

ex urtica, vel ex sudore nascuntur. Εξανθήματα Græci vocant: cæque modo rubent, modo colorem cutis non excedunt*.

Aëtius proxime post illum ex Herodoto hæc habet quæ infra notantur †.

* Vide Celsi Medicin. lib. V. cap. 15.

† Efflorescunt Pustulæ, in ipsarum Februm principio, non mitiorum sed earum quæ a multis depravatis humoribus accenduntur: in universo corpore, aut plerisque in membris apparent Pustulæ parvæ vibicibus aut culicum morfiunculis similes, omnes depravatorum humorum, et habitum erodentium multitudinem indicantes.

Censuit has statim a principio, nisi quid obstiterit, sanguinis missione curandas esse: consuêrunt enim si retrocesserint perniciem afferre, nisi vomitu, aut per secessum vis humorum pellatur.

In accessionibus vero ob ingentes circa stomachum erosiones tepidâ propinatâ, aut penita intromissâ vomitum provocabimus, et alimenta contemperandi vires habentia, sicut ptisanæ cremorem, aut chondram cum malsa exhibebimus.

Quod si febris ardens simul vexaverit, universum corpus hydrelæo, portiuncula nitri admista inungemus: Pustulas enim circa superficiem detinet, et profundam materiam attrahit, intimasque partes refrigerat, ac sæpe sudore allato, ingens acrium humorum copia difflabitur.

In declinatione purgante medicamento materiæ idoneo corpus evacuabimus, deinde Theriacam antidotum exhibebimus, aut Mithridaticam. Nonnunquam etiam Pustulæ quædam oriri solent rotundæ, inæquales, subalbidæ, aut subrubæ, duræ cum elevatione carnis, &c. Plerumque febrem intermittentem consequuntur, et omnino mitiorem indicant morbum: ideo ægrum opportuno tempore perquam calidam aquam ingredi oportet, &c. At quæ in facie, et thorace, et lateribus, et ventre, et scapulis redundant, a principio statim ne curato, sed varie rem trahito, &c. Et si usque ad morbi vigorem persistierint neque ad pejus decli-

FEBRIS MILIARIS. 9

Haly-Abbas circa annum æris Christ. 985 quædam tradit hic forsitan spectantia, ut in notis videri potest *.

Et hæc quidem ex antiquis recensuisse jam satis sit. Quæ sequuntur certius ad morbum nostrum pertinent, ejusque æram quodam modo statuere videntur.

Circa annum 1550 Franciscus Vallesius Philippi secundi Hispanorum regis in suis commentariis ad epidemica Coi summi, de constitutione febris in Perintho jam recensitæ hæc tradit quæ morbo miliari omnino congruere crediderim †.

Idem circa tempus ejusmodi purpuras observavit Petrus Forrestus, qui in libro
de

declinaverint, non omnino sunt negligendæ, licet perquam raro, et caute curandæ sint. *Vide Ait. de re med. L. 5. C. 130.*

* Ait Rubeolas esse tubercula exigua, et rubra, quæ quandoque sola cum calore et tussi invadunt, &c. Oriuntur a sanguine calido, et subtili non multum malo, et cum ad statum pervenerint, similes fiunt granis *Milii*, nec aperiuntur, sed insensibiliter discutuntur, et evanescent.

Vide Lib. 8. Theor. C. 14.

† Una quædam insignis abscessus species supervenit horum plurimis, æstivis febribus circa septimam, octavam et nonam; asperitates scilicet in cute milii granis similes, culicum moribus maxime similes, non admodum pruriginosæ.—Hæ, ut ex hac descriptione et accidentibus, quæ mox narrat, constat, erant illæ, quæ Hispanis novato nomine, vocantur *Tabardillo*, &c.—Superioribus annis fuit hoc malum in Hispania frequens; malum alioquin rarissimum, usque a deo, ut tunc temporis primum videretur morbus

C

cum

10 H I S T O R I A

de morbis populariter grassantibus hæc habet*.

Eodem seculo, brevique post peritissimus Ballonius cernebat horrenda symptomata, venenata † nam tum exstabant exanthemata.

Haud

cum nomine natus. Tunc observavimus illis, qui eo malo affliguntur fieri hæc quæ narrat Hippocrates symptomata; nimirum antequam erumpant maculæ, anguntur plurimum, et vigilant ægroti, succo qui interius secernitur, et cujus natura parat expulsionem, lædente viscera: postquam erupêrunt, et dum erumpunt, delirant, et comatosi fiunt; differentia colorum malignitatis vitii monstrante differentiam. *Vide Fr. Valles. in Hip. Ep. 2 L. Sect. 3.*

* Purpuræ solent nonnunquam in febribus malignitatem præ se ferre, quandoque sunt criticæ in febribus synochis, aliisque; et ubi apparent per totum corpus post signa coctionis, plerumque morbi solutionem decernunt: oportet igitur eas evocare iisdem remediis quibus variolæ et morbilli foras educuntur: et simul monet, præcipue ex duobus exemplis puerperarum, ne frigore incaute admisso, sudamina et purpuræ intus revocentur, quocunque modo enim reperiuntur, motum naturæ impediunt, facile lædere possunt, et gravissima quoque symptomata inducere: ex reperiuntur enim in puerpera papulis rubentibus, stomachi dolor, cardialgia, præcordiorum angustia, pulsus debilis et syncope aderant: quæ omnia tamen propulsis foras ruboribus cessarunt; aliquid diversi tamen putat has habere, ab iis quæ a Fernelio Hydroa † dicuntur.

Vide Observ. 59. et 60. Lib. 6. cum Schol.

† Apud Fernelium hydroa vel sudationes sunt pustulæ aquosæ, quæ repente emergunt sparsim toto corpore, sed frequentius in manibus pedibusque, milii magnitudine, aqua plenæ, sine rubore, sine ullo dolore, et fiunt ex sudoribus sub epidermide coercitis, per cujus spiracula ii digeri minime possunt. *Vide Johan. Fernel. Path. L. 7. C. 5.*

† Febris enimvero tunc adest assidua, nunc ad manum mitis, nunc acerrima et adurens, vocis raucedo, oculorum

FEBRIS MILIARIS. II

Haud prætereundum hic censeo morbum, natura quidem omnino a nostro alienum, quamvis eodem nomine innotuerit. Eum longa indagine pertractavit Paulus Neucranti- zius ; isque in urbe Rostochiensis, ac provin- ciis vicinis, annis reparatæ salutis 1638, et 1639, epidemice grassatus est, cum strage ad- modum funesta. Referendus potius est ad febres petechiales, vel puncticulares, quæ non procul ab ipsa peste absunt, et de quibus Fracastorius, Tilingius, aliique multis egê- runt.

rum aliquando caligines, et mox ardor eorundem, corpo- ris totius deflagratio, jactationes, lassitudo ὀσόκον, ἀλυσμός uterque, membrorum veluti quassatio, et con- fractio, aliquando faucium exulcerationes, ac veluti an- ginæ metus ; propensio in somnum, sed eum turbulentum, oculi lachrymabundi et lucem refugientes, inappetentia summa, multorum et variorum vomitiones, alvi astrictio aliquando, aliquando fœda illuvies, corporis pruritus, et veluti acicularum puncturæ ; tussis, et prout venenum magis has, aut illas partes appetit, ita varia excitat in variis symptomata.

Vide Ballon. Consil. Medic. Lib. 2.

Et hæc quidem diversis oborta sunt annis, nunquam tamen majore cum clade, quam autumnis 1577 feracissi- mo exanthematum puerilium, ex qua peribant omnes, et non proficiebat hilum ars ea, quæ multis auxilio esse solet. Tanta feri venenati erat malignitas ! antequam clades ista invasisset, viris et majoribus apparebant maculæ, ecthy- mata, *miliares pustulæ*, et cætera id genus, idque æstare maxime, sed nullum id afferebat periculum.

Vide Ball. Epid. et Eph. Lib. 2.

De harum eruptionum cura quæ prædidit post hæc vide- bimus.

Gott-fried Welch morbi miliaris primus in Germania meminit *.

Morbus † qui anno 1665 infantibus adeo fuit noxius in Polonia, non minus quam *morbilli ignei* dicti, qui in agro Ligiobrigensi anno quadragesimo secundo præteriti seculi, et postea maligni fuêrunt, mihi (pace manium illorum, qui de his aliquid prodidêrunt) ad anginam ulcerosam, potius vel fideratam referri videntur, quam ad febrem de qua hic ulterius agendum est. Malum hocce singulare portentum circa annum 1671 visum est ‡.

Atqui non ita diu post frequens satis idem infortunium expertæ quoque sunt Batavia, Helvetia, et Silesiæ oræ.

Secundum Etmullerum est hæc febris benigna, seu scorbutica, vel maligna febris continuæ malignæ juncta. Peritus author accuratè symptomata utriusque descripsit circa annum 1675 §.

Febrem purpuream dictam, quæ variis sese maculis, et ipsa exserit nunc pallidioribus, nunc rubicundioribus tandem etiam nigris Pechlinus malignam esse et periculosam nullus dubitat.

* Vide Disput. Vom. Friezel. Lips. 1657, in 4to.

† Vide Observat. 42. Miscell. Nat. Curios. anni sexti.

‡ Vide Caroli Raygeri Obser. Mis. Nat. Cur. anni tertij.

§ Vide Etmul. de feb. purpur. Colleg. Pract. Cap. 9.

Quan-

FEBRIS MILIARIS. 13

Quanquam circa Annum 1685, Stutgardia simul semelque septingenti cum exanthematum genere morbillis simili conflictati sunt; paucissimis tamen fuit exitio. Quo etiam in levibus contagium, aut sporadicum quid hæere intelligas*.

* In febre epidemica petechiali quæ anno 1683, Pofonii grassata est, conspicienda exanthemata erant, nonnunquam sparsim, nonnunquam confertim, milii solis, et sudaminum instar, *Aspredines Miliaceæ* dictæ, quæ etiam malæ per septem, octo, novem dies, &c. quemadmodum narrat Andreas Loëw.

Cum febre epidemica Hungariæ vidit idem anno 1697, maculis petechialibus rarioribus existentibus, pustulas miliares parvas albas acuminatas innumeras excessivam sanguinis ebullitionem nec non malignitatem latentem prodentes, et 15to die prægressis vix momentaneis convulsionibus funestas †.

Cladem quam intra Saxoniam fines, maximeque Lipsiæ ea intulit sequentibus depingit Christianus Johannes Langius Lipsiæ professor; qui multa in medicina congeffit posterioris sub exitum seculi.

Ejus invasione tam teneræ quam proVectæ ætatis, ac utriusque sexus homines

* Vide Pechlini Observat. Med. 19 Libri 2di.

† Vide Descriptionem ejus a patre Caroli Friderici Læw.
sæpe

sæpe extinguuntur; inter omnes tamen primario sternit puerperas, quibus majore minatur malo, et olim strage enormi, atque funesta exstitit terribior, cum ingentem tot fæminæ sustinûere cladem*.

Commemorat idem quoque hoc exanthema successisse petechiis, in epidemica suo tempore petechiali, multosque Lipsiæ interfecisse †.

Ad finem Septembris, nec non Octobris initio febres continuæ pustulosæ plurimos in adultæ æque ac in puerili ætate constitutos cum præcordiorum angustia invasêrunt, pustulis albicantibus in cuticulæ tandem desquammatationem abeuntibus ‡.

Ineunte seculo præsentis David Hamilton primus descripsit accuratiùs hunc morbum, jam nostris perniciosum. Quanquam enim Sydenhamus et Mortonus ejus quidem meminèrunt, pede tamen ab utroque transitur adeo sicco, ut tunc temporis minus invaluisse crediderim quam ævo nostro.

Illius eruptiones miliares in superficiem corporis in nova febre se dispergunt, morbillis haud multum absimiles, nisi quod rubent magis, et quando recedunt squammulas istas

* Vide Disput. Joan. Christ. Lang. 44.

† Vide ejusdem Disput. 28.

‡ Vide Constit. epidem. Aug. an. 1704. D. Schroëkii.

fur-

FEBRIS MILIARIS. 15

furfuraceas, quæ in morbillis cernuntur, haud relinquunt : licet hæ sponte sua nonnunquam ingruunt, sæpius tamen lecti calore, et cardiacis extorquentur *.

Hic Variolis peioris notæ, et febribus interperfas fuisse passim tradit, tumque auctum discrimen †.

Denique, cum jam per præterlapsos novissime quinquaginta annos, latius tum in nostra insula, tum alibi terrarum sese morbus protulerit, planiusque innotuit, nihil opus est ejus historiam ulterius prosequi : Juvat potius lectorem ad eos referre, qui de vitio scripserunt ‡.

Quæ ex illis contulimus, nobisve multâ curâ et experientia notare licuit, lectorem ne pigeat candide intueri.

Proposita prius igitur symptomatum serie, vitii comitum, quibusque ab aliis manifestò discrepat, ut primo intuitu ejus pateant genius, atque natura, ad illud ulterius illustrandum properabimus ; quo tum morbus, tum medela succinctè quantum possumus construantur.

* Vide Schedul. monitor. Sydenham. de novæ febris ingressu.

† Vide Morton. de variol. et febribus passim.

‡ G. Wedelium, D. Hamilton, Fridericum Hoffmannum, Junckerum, Fickium, Albertum, Blackmore, Mead, Huxham, Glafs, Mithridatis subditum, Joannem Fridericum, Rudolphum Schachtler, cæterosque.

Com-

Commode quoque hic præmittere visum est, quales potissimum occulatissimi medici hoc ægrotasse, docuêrunt: possunt enim quædam subesse corpori vel ex infirmitate ejus, vel ex aliquo affectu, quæ vel in alio non sunt, vel in hoc alias non fuêrunt, eaque per se non tanta, ut concitent morbum, tamen obnoxium magis aliis injuriis corpus efficiant §.

Quotiescunque insequenti scheda mentio inciderit de purpura alba, feбри miliari, aut vesiculari, intelligimus morbum his signis conspicuum, quorum nonnulla, aut pleraque adsunt per totum ejus decursum, et quorum ope facile ab aliis dignosci queat.

Incertæ horripilationes, et æstus per vicissitudines, pulsus celer, inordinatus, inquietudines, dolor capitis, vigiliæ, somni perturbati, dementia, aut coma; fitis, circa præcordia oppressio, languor corporis situ erecto sæpe ad animi deliquia usque auctus, anxietas, suspiria, tussis ficca, dyspnæa; ventriculi ægritudo, aut subversio, ventris sæpe subtracti, nonnunquam ficci tormina, ac flatus: in dorso, lateribus et extremis dolores sævi, aut remissiores, sudores effusissimi, fracidi, vel cutis retorrída, discriminis metus

§ Vide Celsi præfat. libri primi.

FEBRIS MILIARIS. 17

fummus primis apparent, ut plurimum, diebus, ex quibus sæpe plura, nunquam non aliqua eruptionem antecedunt.

Die tertio aut insequentibus, ex quo aliquis inhorruit, nullâ certa quod tempus servatâ normâ, his adjunguntur asperitudines in univërfa interdum epidermide vel rubræ, vel pellucidâ crySTALLINâ lymphâ primo turgidæ, vel partim utroque tinctæ colore; inflammatâ perinde præ aliis faciei, colli, pectoris, et extremorum cute, quam præcipue occupant, sæpe cum puncturâ et prurigine, illâ vero non admodum nisi imis quandoque in partibus sublatâ, nec ubique.

Quibus eliminatis confertim in corporis superficiem plerumque mitescunt symptomata præfata. Quæque pustulæ primo exstabant rore diffentæ limpido, ut plurimum præ cæteris replentur materiâ magis coctâ, spissâ, et albicante, milii vel papaveris albi seminibus, prorsus similes; nisi quod fiant majores, atqui vix maturefcunt univërsæ.

Exactis quatuor dein, sex, pluribusve etiam diebus, quos graviter equidem cum vitio luctantes transegêrunt, plurima dictorum moleste admodum ferentes, utique modo pustulæ, quæ se prius ostenderant, mox mala fide se condant, aut minus copiose elidantur, ma-

D

teriâque

teriâque subactâ demum saltemve difflata, sic desinunt motus febriles, ut ex toto sequatur integritas, pustulis exsiccatis, ac dein desquamatis: alii sic, ut aliquantum minuatur ex febre, nihilominus tamen reliquiæ quædam maneant quæ alienam formam induunt, moras trahentes longiores, interdum et sævas.

Sin fauste minus res cesserint, debellatis ægris, atque confossis, æstus interni, sudores gelidi, materie retrocessio, anxietates summæ, cordis ictus celeres, tremuli debilissimi-que, nervorum subsultus, et convulsiones horrendæ, animi desperatio atque deliquia, funesti exitûs et ocyoris, perpetui certique sunt prænuntii.

Quum aliis morbis pustulæ miliacæ superveniunt, utriusque symptomata pleraque componuntur, et nihilofecius istorum crifim quoque adjuvant five in melius, five in deterius, sua tamen nullatenus exuunt insignia, quibus intenta mentis acies illa ab invicem queat discernere.

Huic morbo opportuniores sunt præsertim omnes, qui sero abundant acriori, minus spirituofo: qui cibo utuntur nimio, inertî, viscido vel vapido; quique sese desidîæ, aut mollitiæ dedere. Quicumque ex imbecillitate valetudinarii sunt, morbisque aliis popula-

popularibus ideo obnoxii: quicumque luctu protracto, iracundia vel metu gravi, nervorum intentione, perturbatione, debilitateve male mulctati sunt: aut vitali nimis exantlati lactice, five effuso ex ruptis sponte repagulis, five plorante, aut imperitè detracto; quibusque præter naturæ modum is fuit detentus, aut commotus: qui porro cælo sub impuro, aspero, humido, nimbofo mutabilique morbis propterea epidemicis aliis, et hocce inquinantur; quibus adjungi possunt quicumque potu calido, tenui, aquoso diu, nimirumque abusi sunt. Præ omnibus quibuscunque vero puerperæ hâc forte iniquâ luctatæ sunt.

Defendantur liberi etiam hâc labe multoties juxta ac matres, præsertim harum uberibus admissi, facilius tamen evadunt, nisi cum aphthis jungatur intra primum post partum mensem valde frequentibus, crebro funestis, vel transeat in chronicam haud raro maxime rebellem.

Unde dantur etiam familiæ non paucæ purpuræ admodum obnoxia, ex qua tandem citius aut serius decumbunt aliqui, et nunquam intereunt.

Ex historia jam recensita satis superque manifestum est, malum hocce per proxime

saltem elapsum seculum, nuperque omni fere anno, per universam Europam aut alibi existitisse seorsim, aliisque quoque, quæ populariter prævalebant, fuisse complicatum; nec minus iis sæpe contagio sese proferens, quinimo magis interdum exitiosum, sic ut constitutionis tum vigentis principatum obtinere haud minus ac alia videretur.

Experientiâ veruntamen didici et longâ et confirmatâ aliorum, meâque, omni tempestatum genere, cujusvis habitûs, sexus, ætatis, regionis, vitæque generis homines hunc morbum quandoque pati, nec vel optimâ cautelâ eo semper salvos tueri posse; quin quod jam superari ut plurimum possit, viris solertibus, aptæque medelæ est tribuendum.

Enarratis igitur præcipuis morbi signis, genio, et historia, ad ulteriorem ejusdem enucleationem nunc progrediar, qua causas, prognostica et curam quæ propius spectant exhibebo, quod divisione pro more aphorismorum facta, commodissime perfici posse opinor.

I.

In omni ævo existimârunt medici continuas febres, non modo in quibus purpurea erumpunt exanthemata, verum etiam omnes quæcunque populariter se dispergunt, præter
peculiarem

FEBRIS MILIARIS. 21

peculiarem humoris putredinem, aliquid etiam communis, et publicæ perniciæ redolere.

II.

Quod contagio vigeat, seque proferat purpura, testatur ejus ubera seges per urbes, per agros, iisdemque in domiciliis plures*, sicut in diversis fit morbis, corripiens simul.

III.

Eam certe in brachiis bis passus sum e puerperis quibus enitentibus opem tuleram: languores insueti, anxietates et suspiria, quasi cincta essent præcordia, præter alia eruptionem comitabantur.

IV.

Maritum et uxorem ejus abortu jam liberatam eodem tempore, cubiculoque curabam.

V.

Quod et epidemicè valeret ante multos annos, ut nostris quoque diebus, ex prædictis spero elucet, si minus intulerit vetustis mo-

* Febris exanthematosa, ut omnes fere quas pustulæ comitantur, est contagiosa, plures namque ea correpti in eadem sepe domo decumbunt.

Vide Huxham Observ. de Aer. et M. Epid. An. 1734.

lestiæ,

lestiæ, vel discriminis, quam hodie, accessit infortunio nobis, qui malis iis ignotis forte jam plectimur.

VI.

Immo utcunque præterlapsum ante seculum malum rarius visum fuerit, nostro quidem apparet creberrime, et epidemice * vere, puerperas † inter præsertim.

VII.

Mulieres enim nequaquam similiter ac viri morbis corripuntur; et præter eos quos ex utero patiuntur, universo sexui communes hæc in regione aliàs saluberrima, nec alio quovis endemico molestata, purpurâ præsertim albâ præ omnibus quibuscunque vexari illas, imprimis recens enixas, sexdecim annorum

* In febre contagiosa maligno verno tempore anni 1735 sæviante, plurimi erant, quibus fors melior (die scilicet quarto, aut quinto) benignum dedit morbi exitum: eruptione nempe pustularum rubrarum miliarium, atque blandi per totum corpus sudoris; multi vero diu morbo conflictati, innumeras tandem habuere pustulas miliares, limpidas sæpe salutiferas; pluribus autem erat periculosa plenum opus aliæ. *Vide Huxham Constitut. An. 1735, n Obs. Aer. et M. E.*

† A fide dignissimis viris certior factus sum purpuram inter puerperas in agro Pedemontano tum plurimum grassari, tum multis quam funestam esse.

ex-

experientia edoctus sum. Quam propter maxime rationem in animum induxi tenuibus hisce, mali gravioris nisi probe perspecti, aptisque remediis propulsi historiam, et curam tradere.

VIII.

Rigor vel horror, et hic pluries nonnunquam ingeminatus, dolor capitis, vel ventris (torminum instar) articularum, vel coxarum, vel costarum aut in natibus; nausea, aliquando vomitus, aut alvus compressa aut liquidior, sudores inter febriculam præter modum copiosissimi, somnolentia, vel vigiliæ, delirium derepente invadens, anxietas et irrequies incredibiles, si languores quoque infestent, omni procul dubio *Eruptionem* mox instare *Miliarem* (a Rash) indicia sunt, quæ nunquam fallunt.

IX.

Si vero hic detur signum pro pathognomicum languores (Anglice, Sinkings) præcordiorum anxietas, irrequies, vitæque ut plurimum desperatio præ omnibus quibuscunque morbi præsentiam confirmant. De purpura tum acuta, tum chronica, de qua agere non est hujus loci, effatum hoc semper, et ubique verum est.

Nec

X.

Nec latet quod hi languores in variis quoque morbis perferantur, in nostro tamen nunquam absunt, modo mens sibi constat.

XI.

Quicumque porro hisce oppressionibus, et languoribus maxime sunt obnoxii, iidem et huic malo.

XII.

Dum natura tam infenso incumbit expellendo vitio, haud aliter ac in omnibus aliis exanthematibus, systematis nervosi fons mire perturbatur, vel opprimitur: unde aliquando procedunt spasmi, vigiliæ, et non raro delirium; aliquando stases humorum atque strangulationes, quibus in ipso limine fere conficiuntur ægroti cum magno astantium terrore.

XIII.

Nec quidem unquam pustulæ absque horrore vago repetito erumpunt: de purpura acuta præcipue loqui volumus.

Hor.

XIV.

Horrores quam incerto redeunt intervallo, nisi febris intermittens typum quandoque subeant; iique potius quam rigores eruptionem præeunt, et hæc illos ubique excipit: quin etiam quovis fiunt morbi tempore, modo materia subsit; unde evenit, quod horrentes nunquam fati, ne auræ algidiori pateant, sibi prospexisse videantur, suæ plerumque horrorem tribuentes incuriæ, vitii indolis ignari, ac insidiarum.

XV.

Sæpenumero contigit quod fæminæ non paucae statim laborioso a partu horreant vehementissime et rigeant, mox incalescant, bi-duoque vel triduo expleto, pustulis obducantur miliaribus, haud raro insigni cum discrimine.

XVI.

Istiusmodi autem horror ex summo labore enitendi nonnunquam supervenit, non substantive tamen indole morbosa, leviter tunc transeuns, nulla febre acuta subsequente. Huncque sedulo jam monemus distinguendum, cum quantum memini, ab aliis hoc non fuerit observatum.

E

Nec

XVII.

Nec profecto morbi adventantis, jamve præsentis etiam ullum observare potui certius signum, quam immanes, quibus fere ægroti resolvuntur, sudores: quanquam nec lecti calore, nec victu intemperato, nec medicamentis fuerint elicit.

XVIII.

Quinimo in initio, et per primum morbi stadium, sudores ex omni prorumpunt poro, eo vero longius progresso, paulatim plerumque recedunt, si materia feliciter coquatur.

XIX.

Inter hæc ubique pectus ac collum, brachiave interna digitosve, in quibus initio emicant pustulæ, oportet sedulo inspicere, priusquam quid ceperis de vitii aut genio aut medela, consilii; aliter namque facile erraveris, ægroque, ac tuo nomine multum obfueris.

XX.

In purpura alba vesiculæ pellucidæ adeo cutis colorem referunt, tamque exiguæ roris instar guttularum primo sese ostendunt obtutui, ut oculum facile effugiant nisi intentum,

et expertum. Et hoc adeo verum tantique cum sit momenti, eo diligentius animadvertendum esse existimo, quod eruptionem non levem curantis aciem haud raro fefellisse cognoverim, ita ut aliquando fere præterierit morbus, antequam detectus fuisset.

XXI.

Variâ etiam noxâ interdum illudit tum medicis, tum ægris, mox se ostendens exanthematibus rubicundis, mox alio se deformat fuco, ac rubentibus efflorescentiis albidas innatantes gerit, quæ quasi in iis altas sedes figere videntur; quales in multis vidi, et in Devonia ab oculatissimo Huxham visas fuisse dictum est.

XXII.

Purpuram rubram generis acuti non crebro his in locis observasse contigit; studiose tamen hercle animus hic adhibendus est, quibus maturior in his non fuerit experientia, ne exanthema rubicundum, una cum angina ulcerosa germinans (quod vitium ejusque curam perite tractavêrunt Doctores Fothergill et Huxham) longeque a nostro alienum, cum prædicto confundatur. Quum illud efflorescentia lævis contigua potius sit, quam

E 2

pustu-

pustularum quæ e cute emicant elevatio, rubris candidisque nostris propria: eoque magis quod utriusque curatio, quantumcunque in aliquibus conveniat, in aliis e contrario penitus adversa fit.

XXIII.

Os et fauces papulis obducta parvulis non minus ac sternum, aut brachia notavi, ab aphthis omnino distinguendis.

XXIV.

Eruptiones miliaris cum aphthis conjunctas nisi in infantibus raro me conspexisse confiteor *, etiam ubi nausea, ægrotudo, proclivitas in somnum, pectoris oppressio et stomachi ardor has monerent suspicari.

XXV.

Tam vultus quam brachia majore inflammatione tentatis, perinde ac in variolis, crebrò intumescunt, cum calore, et pruritu, elevatione vero longe minore.

* Haud indignum observatu quod quandoque illis in locis ubi aphthæ vix occurrunt, observentur exanthemata (miliaria dicta) alba et rubra in externa corporis superficie. An tunc ad externam cutim deponitur simile quid ac in aliis locis per primarum viarum corporis superficiem dispergitur? Vide Van Swieten Comm. in 982 S. Aph. Boerhaave.

Fre-

XXVI.

Frequentiores in cruribus pustulæ raro observantur.

XXVII.

Vesiculas adfore miliares lecto affidens, ex solo odore acoris, quo redolent sudores, sæpenumero prædixi antequam vel symptomata quæsierim, vel ægrotum inspexerim.

XXVIII.

Quantum ex aliorum monumentis, sedulave squalidos inter laborantium lectos observatione discere potui, nullus dies definitus est, quo, etiam in feбри genuina miliari, eruptiones, tanquam in morbillis variolisve fit, se ostendunt, aut maturescunt, aut desiccantur: variant quippe hæc secundum diversum vitii fomitem, genium, constitutionem, ægroti victum, regimen aut tempus indolemve epidemici, vel morbi cum quo componuntur.

XXIX.

Etsi omni morbi tempore extuberant pustulæ, evanescent, repullulantque, ordine quam maxime incerto, elapso tamen ex quo
in-

inhorrerint laborantes biduo, triduo, ut plurimum prorumpunt. Hæque vix ante quintum post eruptionem diem, vel septimum, nonum, undecimum, aut decimum quartum coquuntur, et desquamantur, sicuti sedulâ, et repetitâ experientiâ doctus affirmare audeo †.

XXX.

Prout vero brevi spatio interdum, intraque unum ‡ paucosve dies pustulas desquamatas, ita ad quinque sexve septimanas productas fuisse quoque novi.

XXXI.

Aliquando enim, primâ vesicularum messe miliarium deciduâ, viget altera; quod iterum iterumque per plurimarum septimanarum intervallum repeti aliquoties observatum est,

† Typus morbi sequens est, &c. Appropinquante die quarto, quanquam interdum etiam citius illud fiat, in artubus, collo, pectore elevantur et extuberant pori cutis cum rubore, instar cutis anserinæ, ac sensim oriuntur numerosissimæ pustulæ, magnitudinis exiguæ pellucentes, &c. *Vide Constit. anni 1700 Morbor. Vratislaviensium.*

‡ In Constitutione Vratislaviensi anno 1700 frequentius solito purpura albâ, infantes, pueros ac fœminas, et imprimis puerperas corripiebat, quæ in ficcioribus fatis mature, fere intra viginti quatuor horas exsiccat.

Vide Morborum. Vratislav. Hist. ann. 1700. P. 163. Ed. Alb. Hail.

cum

FEBRIS MILIARIS. 31

cum certa ægroti molestia, dubio tamen plerumque fato : hocque fit in febre præcipue lenta nervosa, quod cum perspicacis iudicii Medico Domino Glafs sæpe dolebam.

XXXII.

Tument vesiculæ primo materiâ pellucidâ tenui, aquosâ indies magis flavescente, et tandem coctâ (modo res bene cedant) ei quæ in variolis maturefcit non dissimili; earum vero complures lymphâ elevantur diaphanâ nunquam coquendâ, nihilominus desiccandæ feliciter.

XXXIII.

Nonnunquam bullæ insignes, apice digiti non minores, hic elevantur §.

XXXIV.

Dum maturefcunt vesiculæ, salivatio non aliter ac in morbillis, aut variolis confluentibus, copiosa interdum profluit, sensim, arefcantibus pustulis, recessura.

XXXV.

Pulsus quanquam inter hæc inæqualem, ac inordinatum ego juxta ac alii depre-

§ Vide the Cure of the Miliary Fever, by a Subject of Mithridates,

henderim,

henderim, tamen nec debilis, nec languens ullo pacto huic vitio proprius est: quum crebrò fortis, durus, magnus reperiatur, donec ad statum perventum sit.

XXXVI.

Præter dicta denique tanta quidem nervorum *ἀλαξία* quam ægerrime in ordinem redigenda morbum sæpe stipat, præterlapsumque insequitur, ut tum ægroto, tum medico magnam faceflat molestiam.

XXXVII.

Adeoque hoc verum est, ut nullibi majorem observabis metum, aut perturbationem, quam dum natura hocce expedit inquinamentum; tumque studiose cavendum, ne inter morbi cum natura luctam, hanc de malo expulso triumphantem interpelles, illudve reprimas.

XXXVIII.

Cum variolis, hemitritæa, angina ||, Febribus catarrhalibus *, nervosis dictis, malique

|| In hac febre (miliari) anni 1704 quorundam fauces occupavit dolor illius qui in angina æmulus, ex quo multi mortui, ast salvi ij facti sunt, quibus fiebat perspiratio continua, et lenis. *Vide D. Hamilton de Febre Miliari.*
Eodem

que moris, pleuritide et aphthis conjunctam interdum videbis purpuram, quas quum vix ferendo sufficiant robustissimi athletæ, sexus fequior imbecillioresque ab iis fere opprimuntur. Quæ cuncta signis singulis propriis artis gnaro ab invicem non difficile sunt dignoscenda. Et utatur quæso hic acri iudicio, ne multiplici ruinâ ægrum præcipitem mittat.

XXXIX.

Mulieres præ viris hâc febre purpuratâ sæpius laborant, et imprimis puerperæ recens enixæ. An quoniam lactea materies tunc

Eodem anno adulto jam Septembri, nec non Octobris initio febres continuæ pustulosæ plurimos in adulta, æque ac puerili ætate constitutos, cum præcordiorum angustia, inquietudine, deliriis, *angina spuria*, pustulis albicantibus, universam corporis peripheriam occupantibus invasêrunt, &c. *Vide Constitut. Epid. August. anno 1704. a D. Luca Schroëkio.*

In febre epidemica anginosa anni 1734, quam aut solgebant sudores profusi, aut pustulæ rubræ, aut diarrhæa, aut enitens parotis, comparebant morbo protracto ad septimum, octavum, vel nonum diem pustulæ crySTALLINÆ miliares cum plurimo, nisi præmature recederent, solatio.

Vide Huxham. Observat. de Aër. et M. Sc. an. 1734.

* Dum febris catarrhalis, anno 1730, per totam Europam magnam committebat stragem; febres malignæ continuârunt. Harum aliæ fuerunt exanthematicæ, erumpentibus vel petechiis, vel purpurâ vel morbillis.

Vide Histor. Feb. Catarh. annorum 1729, 1730, a Car. Frid. Lœvv,

F

per-

percurrens vasa, pabulum foveat mali, au-
geatve? An quia effluxâ forsan portione
rubri optimique sanguinis, chylus novus
crasim nuper effusi illius nondum adeptus
fit?

XL.

Mulierum corpus quum densum sit, id
quod per insensilem effluxisse debebat tran-
spiratum, manifesta sui in cute sæpe relinquit
vestigia.

XLI.

Verique simile videtur fœminas ex cor-
poris fabrica, uteri mensiumque turbis,
animi mobilitate, et affectibus sensilibus,
desidia vitæ, victu nimis vapido, amictu
negligentiore, huic morbo magis esse ob-
noxias: maxime omnium vero puerperas,
quando, detritis ex partu viribus, nimium
securæ regimini indulgent inepto, lectumve
citius quam expedit relinquunt, quemadmo-
dum maximæ parti, gravi sua cum pernicie,
mos est.

XLII.

Præ aliis corripuntur purpura illæ puer-
peræ quas gravidas, diu detinebat vel fitis,
vel febricula, vel quibus victus insalubrior
in

in deliciis fuit, vel vita otio torpens, ut centies expertus sum cum Hoffmanno.

XLIII.

Infeliciores quædam fœminæ post partus singulos, quo tempore scilicet lac ad mammas devenire debet, recidivis subjiciuntur, sive victus fuerit tenuior, magisque temperatus, sive cupediis nimis, dum in utero gerebant, addictæ fuerint, sive has diuturna diarrhæa exhauserat.

XLIV.

Laticis vitalis dispendium etiam maximum non modo non impedit, sed e contra purpuræ promovere eruptionem, in puerperis fere exhaustis, aliisque, quibus sanguis copiose effluerat, aliquoties observatum est.

XLV.

Parturientes cum graviter depressas, aut languentes observaveris, summoque et protracto defatigatas enitendi labore, purpuram aut febrem in puerperio vix evasuras certus sis; eoque minus, si gravidæ febriculâ incaluerint.

XLVI.

In puerperis dum pustulæ propelluntur, lac recedit, vix postea revocandum : sane haud absque harum incremento, vel desquamatione.

XLVII.

Decurrente morbo urinam variè tinctam conspicias ; pluries rubram admodum, ac saturatam, nec quidem minus quam in ipso aurigine, ubi ægroti nec erant cachectici ; nec diuturna febre marcebant. Sæpe e contrario pallidam, et crudissimam eandem videbis per longum temporis spatium, cum aut lente procedat pustularum coctio, aut supervenit spirituum dejectio vel delirii metus.

XLVIII.

Præcordia si invadat hoc vitium, anxietates, jactatio, æstus, syncope et oppressio mira supervenient. Ad caput si transferatur, dolores ecce, stupor, vigiliæ, desipientia, phrenitides, convulsiones. Quando transit ad pulmones, difficultate spiritûs et suffocationibus homo fere proster nitur. Ubi ventriculum adoritur, intestinave, nause æfiunt, vomitus, borborygmi, tormina dira, alvi compressio,

pressio, vel fluiditas non cöercenda. Si vero uterum obfideat, quæ non inde turbæ, obstructio, phlogosis, fluor incompefcibilis et infinita malorum caterva ?

XLIX.

Denique quo summatim dicam, prout mali fomes hanc aggreditur, aut perturbat, illamve corporis partem; eâdem ratione symptomata insidiæque proteiformis hujus vitii hæc organa vitæ, illave viscera vexant, intentant, vel pessundant.

L.

Non mirum itaque, quod inter tot tamque vehementia morbi symptomata, ubi etiam valent magnopere vires, dimicatum fuerit, et acriter, et longè, atque periculose; quum illa per primos parum remittant dies, nec prius fugatus quam fuerit hostis.

LI.

Hic meritò quæri potest unde tot tantaque orientur mala, quæ efflorescentiam comitantur raram æque ac confertissimam? an quod pustularum materia in venis delitescat adhuc, nec expulsa, nec succumbente naturâ unquam expellenda?

An

LII.

An coagulo densentur humores circa præcordia, vasaque majora, ane vitiata, et soluta sit istorum crasis variant sententiæ, quum vero in sectis cadaveribus compactos, et inspissatos videre contigit, atque viscera fiderata : mihi magis arridet prior opinio, quam etiam confirmare videntur dolor sæpe atrox, anxietas summa circa præcordia visceraque, syncope, sudores frigidi, vitæque abruptum ocyus filum.

LIII.

At humores nimium nonnunquam dissolvi, indices non leves sunt, sudores profusi, alvi resolutio incompefcibilis et funesta, lotii fluxus immanis, debilitas atque languor, subitaque sæpe mors : ac post illam cruoris horrenda quandoque corruptio et suffusio.

LIV.

Alios morbos hicce præcedit, comitatur, excipit, auctumque tum periculum par malo.

LV.

Papulæ omnino suspectæ sunt in febribus continuis, quum cœlum malignum sit, aut præ-

præcessit diæta vitiosa, aut quum earum multitudo est, tunc enim morbus popularis est, et is suspectus, monente Ballonio.

LVI.

Si febres cattarrhales malignæ et exanthematicæ alvi fluxu solutæ fuerint, ægri ab incurfu purpuræ albæ immunes persistunt, quæ alias haud raro declinante morbo supervenit, non sine magno periculo, sicut observavit Fridericus Hoffmannus.

LVII.

Verum in febribus continuis et intermittentibus, præsertim si differatur sectio venæ, et febris vires eundo acquirat, vel regimen iusto fuerit calidius, pustulæ germinant, quæ non sunt ullius malignitatis, sed ingentis æstus argumenta secundum Huxham.

LVIII.

Idemque docuit quod papulæ rubræ, floridæ, copiosæ, aut plurimæ pustulæ miliares turgidæ statu morbi (febris nervosæ dictæ) erumpentes bona præfagiant.

LIX.

In genere nunquam non ratum, perpetuumque est, quod quo intensiore rubescant

bescant papulæ colore, et phlegmone, materiâve distendantur flava, eò et robur naturæ firmitus, spesque lætior sanitatis; quo magis ex adverso palleant, vel tranflucent, et quasi retrocedant, eò funestiores.

LX.

Quamquam rariores sub primo ipso ingressu conspiciantur vesiculæ, modo tamen signis comitentur morbi vehementioris, qualia nempe sunt perturbationes, horrores vagi, ingens anxietas, languor et incalescentia ex naturæ cum morbo contentione, seges copiosior fere in procinctu est.

LXI:

Hæc vero in corporis superficiem efflorescentia haud semper critica censenda est, cum nec febrem, nec morbum solvat; immo aliquoties evenit, ut sub illa five rariore, five magis conferta ægri intereant inopinatè.

LXII.

Nequaquam ideo ægri res securiores sunt quod magna pustularum vis extrorsum excreta sit, tantum enim abest, ut humorem in venis acrem semper hæ eliciant, exhaustantve, ut ejus potius copiam intus adhuc delitescentem et ægro periculum portendant,
non

FEBRIS MILIARIS. 41

non aliter fere ac in variolis confluentibus fit. Certe quo numerosiores pustulæ sunt, eò plerumque vehementius urgent symptomata.

LXIII.

Et si sibi met a malorum quibus initio omnino gravati, et ferme obruti sint cumulo levare ægri non nihil quandoque videantur, crebrius attamen falluntur, nam in nullo alio fere morbo magis vel frequentius exacerbantur omnia; quod adeo verum est, ut quando ad *ἀκμην* perventum est, difficile sit certò definire, nisi materiâ jam coctâ vesiculæ plurimæ distendantur, saltemve hæ deficcatae fuerint, et pleraque simul gravia mitescant symptomata.

LXIV.

Fit enim aliquando ut febris per accessiones ingravescat nec corpus integrum dimittat, quo malum aut longum futurum morbum ostenditur. Idem ostendit post sudorem sæpe inhorescere, aut multum sudare, maximeque in principio si frigidus sit sudor, vel etiam quovis morbi tempore.

G

Inter

LXV.

Inter exanthemata nequaquam securus esto, sive febris adfit sive abfit. Hippocrates etiam loquitur de puero † cui sine febre exanthemata apparuerunt, secutæ tamen sunt convulsiones, et fato functus est. Quod non ita pridem virgini purpurâ albâ verâ laboranti, pustulis admodum numerosis, nec retropulsis contigit ‡.

LXVI.

Miliacea hæc eruptio, seu palleant pustulæ, seu retrocedunt, a deficientibus cum elidi nequeat viribus extrorsum: subito si tunc alvus, quemadmodum sæpius fit, ad aliquot vices fundatur, exitium ægroto multum acceleratur, præsertim ubi simul accedunt eximia ventris tormina, horror extremitatum, fudorque gelidus.

† Vide Hippocrat. Epidem. lib. 7. Idem etiam observatum est a Ballonio anno 1575.

‡ Textor quidam cum exanthemata quæ psoram esse existimabat, infauste unguento e mercurio pelleret, concidit apoplecticus, et confestim interemptus est. Studio quoque qui non admodum ægrotabat, nec multum de victu consueto detrahebat, die nono erumpebant exanthemata, die undecimo avide cibum sumpsit nimium, et lecto strato decumbens membra statim in æternum reposuit; tanto dolo aliquibus perniciæ est vitium hocce.

Vide Junckeri Conspect. Thérapeut.

Lan-

LXVII.

Languores sæpenumero, iique multum gravantes, spiritus admodum *πνιγώδης*, pallor vultûs, pulsus exilis, vacillans, acceleratus, resolutus cum torminibus venter, delirium perpetuum, sudores frigidi enormes, angustia circa præcordia, lipothymia cum ingenti virium defectu, pustularum detumescencia, pallor ac retrocessio rem brevi pessum iri præmonstrant.

LXVIII.

Dolores et tumores si sint vel in locis inferioribus, vel ut plerumque fit in pedibus, nulla ratione malum levant, id augent potius, et protrahunt : immo tantâ illi quandoque vi aggrediuntur et ferocia, ut rheumatismum citius, vel ischiadem sævum, quam morbum purpureum occupasse facile inexpertus crederet. Porro tanto pariter, tamque repentino tument œdemate, ut intercutim jam talis invasisse conferet. In non paucis observavi crus unum solummodo intumuisse, nec ante spatium diuturnum fuisse restitutum.

LXIX.

Et hæc quidem puerperis præ aliis eveniunt sæpissime, longumque tempus trahunt,

G 2

unde

unde fere fiunt paralyticæ, aliquando certe sic sunt inflammata crura, ut pus exinde natum viderim.

LXX.

Puerperarum purpura cito exiens, citòque recedens periculosa est, imprimis si alias valetudinariæ et debiliores fuerint, aut quâvis impuritate humorum laborent.

LXXI.

Nisi lochia in puerperio descendant uber-
tim, quemadmodum in morbis aliis ita in
vesiculari, magnum discrimen pertimescendum
est. Et e converso, quo copiosius per totum
emanent morbi stadium, nec modum tamen
excedant, tanto securius res agitur. Catameniis
etenim retentis, quolibet malo facilius impli-
cantur mulieres, eidemque rursus evacuati-
ones conferunt.

LXXII.

Ut in puerperio, sic in purpura, et aliis
febris, si sudores pro norma proveniant
naturæ, res faustè plerumque cedunt; e
contrà in utrovis si vel sistantur § vel nimii
effluant, ubique subest non levè periculum.

Donec

§ Nonnulli ægrotorum in febre catarrhali quæ longe
lateque per universam Europam anno 1729, propagata est,
modo

LXXIII.

Donec urina in hoc sæpe malo diutius cruda et varia læve deposuerit largumque et distinctum sedimentum, nequaquam putes ægrotum extra aleam esse, cætera licet pleraque spem ostentare videantur longam; adhuc etenim recidiva aut exitiosius quiddam certè latet.

LXXIV.

Pulsus etiam multum timorem inter et motum fortis sæpe est, optimique tunc quidem indicii: nec semper languet, aut deprimitur, sicut nonnulli prodidêrunt: ejus tamen ictus exiles, celeres, inordinati, debiles suspecti sunt.

LXXV.

Dum natura materiei expellendæ operam navat, inopinatum crebro supervenit delirium, vix antequam vesicularum copia uberior ad epidermidem, pari, ac in variolis aliisque morbis eruptivis sæpe fit, ratione, expulsa fuerit, sedandum.

modo liberiori aëri sese exponentes maturius, modo inunctiones in usum vocantes sudationem neglexere; quorum hi symptomata acerbiora non modo, verum etiam in declinatione morbi purpuram incurrebant. *Vide Car. Frederici Lœw Histor. Febris Catarrhalis quæ anno 1729 mensibus Novembr. & Decembr. per Europam epidemicè grassata est.*

Somnus

LXXVI.

Somnus primis morbi diebus plerumque admodum perturbatus est et brevis ; quod si ultra naturalem protrahatur, felicitatis potius quam sinistri ominis est censendus.

LXXVII.

Quinetiam ubi exanthematum eruptio et dissipatio critica est, somni subsequuntur placidi et suaves : ubi symptomata, vigiliæ infestant, aut somni turbulenti. Nec quidquam est, quod tutius perfectæ criseos argumentum præbet, quam si somnus subsequatur.

LXXVIII.

Sæpius mirabar, quam derepente nonnulli morbo in aliquibus fere pestifero oppressi, pustulis arefactis, vires resumerent : quosque ante biduum letho dicabas, exuviis quasi depositis, quam brevi in integrum restituerentur.

LXXIX.

In aliis e contrario excipiunt purpuram jam decursam sive potius transmutatam noxæ, quæ leviores licet videantur, tamen
in

in diuturnum trahuntur spatium, nec facile pelluntur.

LXXX.

Postremò purpura alba acuta in chronicam crebrò commutatur, et versa vice, rubra etiam in albam, cum laborantis summo periculo, aut convalescentiæ metu. Aliquando et ex utraque morbus conficitur. Et hæc quidem fere sunt præcipua quæ ad morbi naturam et eventum pertinent; jamque ad auxilia accedamus.

LXXXI.

Quotiescunque a natura evacuationes absolutæ fuerint, et apparentia exanthemata *Κρίσιμα* sint, id est, febris vehementiam imminuant, quiescere medicos oportet, nec quid temere moliri.

LXXXII.

Si hæc *Κρίσιμα* sint, nec opportunam perficere valeat sola natura excretionem, adjuvet illam ars.

LXXXIII.

Nec quidquam ad anxietatem incredibilem quam patiuntur quidam laborantes, dum, eliminantur pustulæ, magis contulit, quam
crocus

crocus, camphora, confectio cardiaca testaceis addita, aut vini generosi cochleare unum, alterumve.

LXXXIV.

Qui autem humores in aliqua corporis parte confedêrunt, neque ullo alio auxilio, neque medicamento prius movendi sunt quam concocti fuerint, tunc enim et natura evacuationem adjuvabit.

LXXXV.

Si pustulæ circa cutem exstantes, vel sudores tepidi per totum corpus dimanantes levaverint præcordia, et pleniores effecerint pulsus, tunc profectò religiose abstinere oportet ab alvum solventibus, donec pustulæ maturescant, vel sedata sit ipsa febris ||.

LXXXVI.

Dum natura vitii tam infensi expressionem molitur, summâ cautela opus est, ne etiam enemata quæ inter dolores colicos hic quam molestos, tantum desiderari videntur, vice subsidii exitio fiant. Cum cuidam namque puerperæ enema intempestivè submissum esset, dum natura eruptionem expediundo

|| Vide Commentar. D. Glafs.

incum-

FEBRIS MILIARIS. 49

incumbebat, die sequenti delirabat, et ante biduum fato functa est.

LXXXVII.

Efflorescentibus hic enim exanthematibus purgantia vitiosos succos a cute ad præcordia reducunt, qui ibi hærentes oppressionem pectoris, angustias, inquietudinem, anxietatem, obscuros et frequentes pulsus, impotentiam et corporis et animi inducunt §.

LXXXVIII.

Sin nil obstiterint ultimò commemorata, purgantia quovis morbi tempore exhibuit Dominus Glafs, nec virium ulla secuta est concessio. Cordis potius ictus vidit invaluisse, et præcordia levata fuisse; ast hoc summa cum cautela medicum minus illo sagacem, prudentemve experiri auctor sum.

LXXXIX.

Eruptionem miliarem ex alvo inter febrem strictiori etiam pabulum nancisci censemus, diutiusque protrahi, præsertim cum importune nimis sudori promovendo intenti sumus.

§ Vide de his D. Glafs de Febris.

H

Su-

XC.

Sudores etenim quod in venis hic vitium est educunt, non tamen impediunt, quo minus materia corrupta a primis viis ei succedat, imo potius eam promovent*. Partes namque corporis indusiis arcte nimis involutas sæpe notavi pustulis quam densissime confitas.

XCI.

Vidit quoque Ballonius in eadem familia liberos multos exanthemata passos, quibus, ante eruptionem, et quum nil tale expectaretur, data fuerat medicata potio, melius se habuisse, et perfectius esse sanatos, quam quibus dare medicamentum, ne excretio impediretur, religio fuit. At de variolis et morbillis præcipue hic loqui videtur. Verbaque illius confirmare possum ex multiplici in curandis variolis experientia; cum ex alvo libera, aut etiam liquidiore sub earum ingressu, nunquam quidvis damni evenisse meminerim.

XCII.

Medicus quidam primarius famulæ cuidam, cum periculum esset suffocationis, vi-

* Vide de his D. Clafs de Febribus.

gente eruptione sine ulla noxa detraxit sanguinem. Ejus ego triennio abhinc secutus exemplum in pleurítico, cui purpura aderat, idem ad quartam vicem ausus sum facere, cum ingenti delirii, et puncturæ lateris levamento; segete miliari brevi quam maxime auctâ, adeo ut numerosiorem vix unquam conspexerim.

XCIII.

Fridericus Hoffmannus nequaquam sanguinis humani prodigus monet venam *aliquando esse secandam*, si præcordiorum anxietas, aut pulmonum strictura celerem minentur perniciem.

XCIV.

Nec quantum experientiâ didici, venam malo invadente semper aperire commodum est, etiam ubi vires finire videntur; quum res nullo sanguine detracto plerumque feliciter peracta fuerit. Nec hic prætereundum est, sectionem venæ debili in puerpera convulsiones infecutas, quibus ægre quidem mulier superfuit.

XCV.

Ita semper ratum fit, ut nec ab eo qui curat malum aliquod inferri debet, fatis
 H 2 enim

enim sunt quæ ex morbis nascuntur : verum ut boni aliquid præstet, pro viribus curandum est.

XCVI.

Propterea quum pulsus parvus sit, et frequens, et celer, aut sudoribus effusioribus diffluant ægroti, parcius et cunctantius sanguis de trahendus est : si is plenus, altus, et magnus, cum calore valde intenso, audaciùs et tutiùs.

XCVII.

Imbecillitate tamen pulsus quæ ex oppresse fit terreri non debemus ; tunc enim ob plenitudinem explicare se nequit arteria. Unde autem oriatur hæc pulsûs debilitas, an ex cordis viribus detritis, aut fere sublatis, an ex causa quâvis alia et adventitia, est prudentis ac solertis medici diligenter scrutari.

XCVIII.

Porro non tam morbi stadia, futiliaque malignitatis nomina, quam symptomata laboranti discrimen afferentia, quibusque mederi, aut saltem subvenire sui officii est, præ omnibus respicere debet medicus.

Sæviunt

XCIX.

Sæviunt non raro vel in capite, vel in dorso, vel lateribus, vel in abdomine, vel extremis dolores admodum atroces, qui tanta cum vehementia, et omnimoda interdum motûs impotentia adgrediuntur, ut phlogosim his in locis subesse, aut arthritidem, facile inexpertus credat. Puerperas imprimis affligunt: nec ferrum semper postulant, quum fotu, expulsâ nimirum purpurâ, brevi ut plurimum summoveantur.

C.

Cum hic de scalpelli usu, in puerperio præsertim mentio inciderit, et summi Boërhavii magistri mei in medicina, nunquam absque maximo cultu et desiderio nominandi effatum sit, “ venæsectionem haud facile, “ nec nisi urgente summa necessitate adhiberi posse ” nollem tacere me quidem non solum sæpe quod tuta sit expertum fuisse, sed quod nullo etiam pacto omitti debeat: atque in pleuritide cum aphthis et diarrhæa, juxta ac in pleuritide vera simplici ex lochiis retentis, in morbillis, in fluxu uterino nimio, cum adesset etiam purpura, venam ipso in brachio

brachio pertudisse, ubi non satis ampla fuit saphæna, falvis tum puerperarum rebus, tum lochiis etiam, ut decebat, brevi dein fluentibus.

CI.

Nec, quantum conjecturâ augurari valeo, tantum subibit discriminis qui venam tempestivè fecat, cum matricem aliamve partem inflammatio jam invaserit, quantum ille qui incertæ magis medicamentorum efficaciam totam committit rem, eamve morâ periculosa protrahit.

CII.

Si materia quidem adhuc in utero latitat, quod accidentia ipsa indicabunt, prius eam evacuare per uterum expedit pessariis, suffimentis, fotibus, deinde sanguis, si res postulet, tutò mitti poterit †.

CIII.

Præcipiti enim vero periculo, fortique phlogosi, nisi principio occurras, ubi præsertim humores facile corrumpuntur, tabe miserâ et fœdâ pessundantur omnia.

† Vide Prosperum Martianum in Hippocratem de morbis mulierum.

Sola

CIV.

Sola namque occasio neutiquam omittenda, fieri enim potest, ut morbus id desideret, corpus autem vix pati posse videatur; sed si nullum appareat aliud auxilium, periturusque fit qui laboret, nisi temerariâ quoque viâ fuerit adjutus; in hoc statu boni medici est ostendere quam nulla spes sine sanguinis detractioe sit, et tum demum si exigatur, sanguinem mittere †.

CV.

Si mulieri angustum fuerit uteri osculum, neque puerperiorum purgationem demiserit, inflammatione tentatur, quæ nisi brevi diligenter curetur, omnia eam magis affligent, vel si non suapte sponte exeat, malum graveolens et lividum, aut nigrum et grumosum existit; idque mulieri exitium portendit, nisi quis celeriter venam incidat, aut alvum emolliat ||.

CVI.

Ex Margei famula ne sanguis quidem prodiit, nam ut filiulam hæc peperit, ilico

† Vide Cornel. Celsum de sanguinis missione.

|| Vide Hippocrat. de morbis mulierum, lib. 1.

os uteri ad vertebrae coxarum detortum est : porro dolor ex vena prope talum sectâ cessavit, quamvis corpus tremores jam occupassent.

CVII.

Et ut obiter hic notatu dignissimum referam : si quid mihi falten in tota arte perspectum menstrua propellere valeat, sanguinis certe est copiosa detractio e brachio vel saphæna, vel ex utraque, ubi nempe non deest multitudo. Reserat hæc uterum etenim ultra quam credere nisi expertus poteris.

CVIII.

Ubi ex opposito vasa jam exhausta fuerint, in debilibus macilentisque vinum generosum, exercitium, limatura martis recens, cortex quinæ-quinæ, quum vim vitæ et vasorum augeant circuitumque humorum, omne absolvunt punctum : ulterius vero deplere et obstruit, et nocet. Hæcque sedulo distinguenda monemus.

CIX.

Quæ cum certâ ac multiplici comperta sint experienciâ, inde haud obscure forsan patebit, quam ob rationem Hippocrates in gravidis sanguinem demi vetuerit, et ubique
in

FEBRIS MILIARIS. 57

in eo detrahendo parcior fuerit, quia in climate suo calidiore, sanguinis jacturam ægrius pati posse expertus didicerit, nisi in vehementibus inflammationibus, ubi *σύχρον* illum *ἀφαιρέσειν* jussit.

CX.

Concessum quamvis sit quod medici pristini nonnulli venas affatim, quodque in una grvida duo corpora simul sustineat, exhaurirent; facile attamen, nisi copia sanguinis male habeat, detrahi non debet, fluxum enim ejus cum impetu missionem subsequutum aliquoties novi, idque, ubi copia ejus non deesse videbatur, cum magno abortûs discrimine.

CXI.

Catharticum periculosa * sane aleâ in purpura experimur, nisi urina concocta, pustulæ jam fere fuerint exsiccatae. Tum equidem opera hujus sed lenioris a febre nondum penitus deflagrata subtrahes fomitem, imprimis ubi alvus segnior fuerit ex decubitu diuturno, victu parco, sudore effuso, vel absorbentium usu protracto.

* Puerpera purpurâ laborans, cathartico leniore sumpto, eodem die mortua est.

I

Monuit

CXII.

Monuit divus senex concocta non cruda, nec fortiori nec leviori pharmaco esse purganda, nisi ægrotantibus ipsis quendam turgescentiæ sensum inferant; nec in febribus quibus a principio urinæ sunt tenues, si quid enim circa ventrem commoveris urina non concoquitur, et morbus absque crisi in longum tempus protrahitur.

CXIII.

A præcellentibus archiatriis monitum novimus alvum circa primos a partu dies leniter esse commovendam, eo nempe fine ut vitii hujus incurfus et infidiæ vitarentur; vix tamen inde expectatum ægris subsidium, docet enim experientia puerperas, alvo etiam fusiore, idem, ac cæteræ quibus non fuisset subducta, fatum subire.

CXIV.

Utcunque vero hæc sese habeant, ventrem intra triduum a partu clysmate eluisse, aut granis aliquot Rhabarbari emolliisse sæpissime profuit, nunquam autem obfuit.

Et

CXV.

Et hoc eò libentius hic suademus, quod ignaræ quibus res plerumque committitur mulierculæ, metu diarrhææ (puerperis pluries adversæ) ventrem solvi nolunt, donec incommodo aliquo ex alvo restricta coactæ, voto difficulter postea potiuntur, certe cum ægrotæ pari periculo, et cruciatu, haud ipso partu leviore aliquando, quemadmodum dolentes sæpe questæ sunt.

CXVI.

Nec metuit summus in medendo præceptor etiam succi scammonii potionis quintam partem, partemque aut seseli vel alterius cujusdam ex odoratis exhibere, rutamque ex vino albo; si ex partu moderata purgatione contingente venter maneat, aut etiam ex flatu concluso dolor excitetur, vel cum febre vel citra febrem †.

CXVII.

In gravidis nec sanguinis missionem, nec catharsin valuisse ad purpuram in puerperio insequenti avertendam unquam observavi, præcipue cum genio voraci ac intemperato eæ raro, quantum par est, resistant.

† Vide Hippocr. de his quæ uterum non gerunt.

CXVIII.

Quanquam ægroti sudore ut plurimum diffluant, et fere resolvantur, nec temere cohibendus is, nec facile urgendus est, utrumque enim periculosum.

CXIX.

Lecti tepor favet sudori, favet eruptioni, ac materiæ crebro immitis ac malignæ diffipationi.

CXX.

Situs corporis interim non est negligendus, erectus enim vires imminuit, reclinis sustentat. Spiritus namque hic ex minimo motu corporis præsertim erecti tantum non intercluduntur, non secus ac in febribus mali moris quibusdam, scorbuto, morbisque pulmoni infensissimis.

CXXI.

Eòque magis hoc monendum puto, quod incautus æger, dum symptomatum vis mitesci videatur, lectum relinquens, sive appetitui indulgens recrudescentium denuo vehementiâ acquisitâ inopinatè obrui periclitetur. Duas puerperas miliaceas e lecto impru-

FEBRIS MILIARIS. 61

prudenter, et intempeſtively motas cadavera
intra horam novi reportatas.

CXXII.

Ad humorem qui hic peccat tam diluendum, quam eliminandum, quâ arceri prodeſt, potentur in lecto affatim infuſa calida, aromatica ſpiritu ſubtili præſtantia e mentha, ſalvia, meliſſa, chamæmeli, et ſambuci floribus, adjuncto quovis ſpiritu volatili alcalino, grato et cardiaco, vel elixir balsamico ex amaris temperatis parato.

CXXIII.

Sitis importuna hiſce et ſimilibus etiam optime ſedatur ; ſpiritusque vitio inquinati cum ſæpiſſime collabantur, toties hujusmodi ſunt reficiendi.

CXXIV.

Non defunt qui infuſi e baccis Caffè, aut e Thea ex India allata potui nimio et abuſui morbi noſtro ævo frequentiam tribuant, at horum ſententiæ, ut alia omittam, refragari videtur quod pauperes, atque infimi ordinis homines, qui illis compotationibus præſertim e caffè rarius utuntur, purpurâ nihilominus ſæpe deſcendantur.

Ut

CXXV.

Ut vero quod res est hoc in loco confiteamur, languores non abfimiles iis, qui in purpura observantur, plurimis superveniunt qui istis liquoribus palato quidem gratis, at ventriculo infensissimis abutuntur.

CXXVI.

Has igitur computationes, cum nervis, præcipue illis qui præcordia perreptant, inimicissimæ deprehendantur, omnino rejiciendas censemus; illa e caffè potissimum, utpote quam lochia cohibuisse novimus, recens enixis interdicienda videtur.

CXXVII.

Quum nondum vero fatis amplâ de hoc instructus sim experientiâ, hic paulisper hæreo: Chaova enim decocta inter Ægyptias mensibus evocandis ab uteri venis obstructis præstantissima reperta fuit a Prospero Alpino †.

CXXVIII.

Ructus acidi et aliquando vomitus, sudores, alvique fœces acore redolentes, morbi præ se

† Vide Prosper. Alpin. de Ægyptiorum Medic. lib. iv. c. 3.
6
ferunt

ferunt indolem, simul et medicinam : vix idcirco nisi expertis credibile quantum hic juvant absorbentia, alcaliscentia mitia, infusa temperata sale alcalino prædita, quamque sint supra omnia καρδιακότερα humores acres tum domantia, tum expellentia.

CXXIX.

In vehementi tamen spirituum depressione, cum deservit febris, cochleare unum aut alterum vini generosi non denegandum est ægrotis præsertim sudore nimio resolutis : quemadmodum genuini scholæ Hippocraticæ discipuli Huxham, et Glas uno ore præcipiunt, quodque optimo cum fructu sæpenu-mero exhibui, præcipue cum vesicularum eruptio æstusque febris jam exacti fessent.

CXXX.

Quotiescunque enim metus est ne homo penitus dissolvatur, præclarissimum subsidium vinum est, celeriter cum reficiat vires spiritusque, ad extremitates usque permeans : nervos torpentes expergeficit, frigidos fovet, nimium madorem et quasi diffluentem coercet : animum denique languentem fulcire, et delirantem demulcere potest ||.

|| Vide Aretæum de cura Phrenitidis.

Hy-

CXXXI.

Hysterica passio cum ægras frequenter obfideat, earum animi omnimodo confirmari debent ipse reconvalescentiæ, opus perarduum quantumcunque fuerit : et hic crocus, castoreum, vinum, fuccinata, idque genus medicamenta maximè pollent.

CXXXII.

Cum in nulla alia febre magis desiderari videtur spirituum quies, aut somnus consueto etiam longior magis profit, an non opiatis propterea quandoque concilianda ?

CXXXIII.

Ego non solum, inquit Aëtius vesperi ad somnum conciliandum, vel ad tussim arcendam, sed desipientibus quoque post sanguinis missionem, et vehementissime febricitantibus frequenter diacodium exhibeo, immo et ad os ventriculi intolerabili dolore affectum, et ad erysipelata, reliquosque calidiores morbos felicissime transfero ; et declarare facile possum me ad putridas febres, ante morbi vigorem sexcenties expertum fuisse §.

§ Vide Aëtii libr. v. cap. 135.

Alex-

CXXXIV.

Alexander Trallianus quoque (ut alios præteream) postquam in phrenitide quæ idonea videbantur incassum adhibuisset, somnum ægrotanti conciliare omni modo laborabat, tanquam summum delirantium subsidium, totiusque morbi: ideoque ad diacodium deveniebat, quod, inquit, vigiliam non solum sanabit, sed et febrem, et caput igne quasi exustum refrigerare potest*.

CXXXV.

Ad condensationem spirituum per fugam (quasi avolantium) longe potentissimum et efficacissimum posuit opium philosophiæ lumen illud coruscans Verulam †. Idque in hæmorrhagiis enormibus atque horrendis, instar jovis ipsius manus centies præstasse lætus recordor.

CXXXVI.

Quum igitur in febribus ipsis morbisque varii generis, ubi vigiliæ et inquietudines pessima inducunt mala, nil præstantius sit quam somnum, modo tuto fieri potest, con-

* Vide Alexandri Tralliani libri i. de Cura Phrenitidos.

† Vide Verulamium de Vita et Morte.

ciliaffe, præfertim ubi ex humoribus potius concitatis, quam in vasculis arcte impac-
tis, morbus oriri videtur; cumque in mul-
tis opiata etiam a severissimi judicii me-
dicis convenire sæpe reperiantur, ut in
febre stationaria, nova, et scarlatina Sy-
denhami, in variolis, morbillis, incipiente
tabe, dysenteria, ut alia præteream mala, in
quibus vel dolores vel vigilias, vel deliria
sæva horum ope tuto, et frequenter sedata
fuisse nôrunt vel in arte Tyrones. Utque
verbo dicam, ubicunque fere spiritus irrequi-
eti et furibundi valde exagitantur; nondum
mihi constitit, quam ob rationem in hoc
morbo, non modo pari, sed jure quam in
illis potiore opiata, tutò feliciterque exhiberi
non possint; cum, quemadmodum jam dic-
tum est, somnus multus tantam hic polli-
ceatur securitatem.

CXXXVII.

Profectò in alvo præcipite et perturbata, in
dejectione et inquietudine spirituum, hic
magnopere metuenda, in vigiliis, in pustu-
larum retrocessione, in Lochiis nimiis, itidem-
que suppressis, opiata omnibus palmam præ-
ripiunt; immo omitti ea nonnunquam minus
tutum foret; cum crebrò excretiones nimie
nec

nec fisti, nec deficientes proritari possint, nec somnus absque illis obtineri.

CXXXVIII:

Diacodium, et elixir paregoricum equidem in casibus commemoratis, ipse felici et frequenti usu expertus omnibus quibuscunque opiatis ante pono, quantumcunque in hoc morbo laudibus celebrentur a quibusdam; nisi ubi cordis aut ventriculi oppressio in materia expellenda, calidioribus aromaticisve naturam quandoque egere monstrat.

CXXXIX.

Delirium, quod non raro præsertim in principio invadit, dum materia acris ad externa expellitur, hæc expulsâ, sua sponte sæpenumero cessat. Pustulis tamen non exentibus, iisve retropulsis, in mente turbata, aut insomniis multo plus camphoræ, et vesicatoriis, quam antomonii calci tribuo.

CXL.

Camphora namque, cum sit spirituosa, tenuitate sua absque acrimonia tum perspirationem in inflammationibus juvat, tum spiritus inquietos sopit.

K 2

Dolores

CXLI.

Dolores colicos æmulantes felicissime pascantur fotu e spirituosis, aromaticis, carminativis ; nec ad papaveracea largioribus dosibus propinata, qualium meminit D. Hamilton, mihi hæcenus recurrere necesse fuit.

CXLII.

Iidem, quoties uteri regionem sævius invadunt, stupis omnino ex ejusmodi decoctis expressis diligenter sunt leniendi.

CXLIII.

In utroque genere clysmata sunt nonnunquam submittenda e mitissimis, lacte vaccino simplici, decocto florum chamæmeli aut sambuci, jure pullino, aut avenaceo ; nullo vero pacto stimulantia vel acria adhibueris, ne feras nimis des pœnas delicti.

CXLIV.

Tenesmus, et is profectò crudelis, hic alvum et siccam et liquidam comitatur, quem nunquam sine fotu, vel paregorico sopitum vidi.

Præ-

CXLV.

Prædicta quidem admodum utilia experimur, ubi non pessima simul ingruunt mala: si tamen horum *συνδρομή* adoriatur, sæviatve; quantumvis ab exteris medicis vesicatoriorum e cantharidibus usus penitus fere negligatur, nequeo hoc in loco tacere illa mira, longeque ultra spem sæpenumero præstasse, nec quodvis iis tutius etiam inter puerperas adhiberi posse; quod periculo frequenti facto, et felici eventu, expertus affirmo.

CXLVI.

An quod acre serum edoment talia, et emittant? an quod alienas materiæ translationes invertant, revocentve ad emissaria commodiora? an quod acri sale quo abundant, vim vasorum augeant, et sustentent? an quod energiâ sibi propriâ peculiari morbi genio quadrent?

CXLVII.

Certe in dyspnœa fere suffocativa, præcordiorumque angustia, in pustulis minus exstantibus, iisve retrocedentibus, in alvo nimium fusa, vel ubi morbus ad domicilium mentis rapitur, insignia simul et securissima sunt præsidia, quæque, modo symptomatum postulet

postulet vehementia, nonnunquam repetita profunt.

CXLVIII.

Diarrhœa hic sæpe funesta, nunquam fere non timenda, Rhabarbari dosi media, seu papaveris fucci, alimentis gelatinosis, blandis, iisque quibus acres acidi fucci absorbentur, vel ad cutim leviter pelluntur, compescenda est: modo ex illa vires, puerperis præsertim nimium prosterni metus sit.

CXLIX.

Aliquoties enim mali moris materies per alvum feliciter excernitur, ubi vomitu in principio non rejiciebatur, hicque intus coërceri, juxta ac in aliis indolis quoque deterioris, plurimum noceret.

CL.

Vesicatoria interea furis imprimis apponenda sunt, incredibilis enimvero valet sympathia imas inter partes, intestinaque, haud minorem dixerim quam hæc inter et cutim.

CLI.

Nec in corpore humano observatur magis consuetus, crebriorve motus quam ille ex consensu.

Ex-

CLII.

Extremis dolentibus, vel tumentibus lecti tepore, pannisque laneis tum ex aromaticis decoctis expressis, tum postea ficcis involutis subveniendum, lenique frictione.

CLIII.

Sin, desquamatis jam pustulis, et febre extinctâ, tumor, sicut sæpe evenit, negotium faceffat, medicamento viribus convenienti humor paulatim est evocandus, eoque qui per renes trahit potissimum.

CLIV.

Spiritum cochlearis hortensis nondum vidi multum contulisse, quantumvis celeberrimo Hamilton placuerit.

CLV.

Ast corticis peruviani usu maxime, extremorum tonus est firmandus, multoque, ut primum tulerint vires, corporis exercitio.

CLVI.

Pustulæ, dum in cutim expelluntur, ut non levem acrimoniâ suâ movent molestiam, ita, depositis tandem exuviis, excipiuntur prurigine quam infensa, quæ lacti asinino, a-

quis temperatis, balneisque cedit plerumque, aut degenerat in chronicam adeo pertinacem, ut quem semel occupavit, haud sane dimittit facile, quin et aliquos ad interitum usque infectatur.

CLVII.

Cortex peruvianus, ex quo eximia ejus in plurimis morbis curandis vis eluxit, huc quoque subsidio accessit, vario quidem cum successu, prout peritè vel imperitè dabatur; nec mirum si, rebus bene cedentibus, usus ejus laudibus effertur præclaris, sin male, tanquam venenum rejicitur. Ut hanc, quantum valeo, litem candidè componam.

CLVIII.

Ubi horrores vagi et æstus incerti, inquietudines summæ anxietatesque, urina cruda, eruptiones vix extuberantes, cæteraque pessima jam memorata symptomata crudum nec remittentem adhuc ostendunt morbum, naturamque in materia coquenda laborantem, corticem credo, non impunè, sed cum ingenti damno exhiberi †.

† Vide D. Hamilton, and the Subject of Mithridates de Febri Miliari.

E con-

CLIX.

E contrario ubi morbus intermittens speciem præ se ferebat, id est, ubi rigores et calores periodum quandam magis definitam servabant; ubi paroxysmorum exacerbationes subinde plurimum defervebant, cumque urina divulsa quasi fiebat, vel ut aiunt, lateritia apparebat, tum corticem uberrimo cum fructu, nulloque periculo certe aliquoties propinavi, etiam non diu ab ipsa morbi ἀκμή.

CLX.

Equidem hoc affirmare possum, plurimos, qui hoc morbo periêrunt, servari potuisse, si ad febris typum animum attentius medici adhibuissent *. De hoc autem ad amici et medici mei (cujus peritiâ non ita dudum ex febre periculofissimâ ereptus sum) D. Caroli Balguy epistolam lectorem relego.

CLXI.

In febre nervosa cum pustulis miliaribus diu protractis multum sæpe profuit, rhæi tantillo colluviem morbosam deorsum expulisse; ut cum D: Huxham testari possum.

* Corticis Quin-quinæ circiter drachmæ sex sine vel minimo incommodo, aut damno duobus ægrotis, priusquam eruptionis miliaris spes fuit, ingerebantur, cum scilicet morbus typum intermittens præ se ferret.

CLXII.

Sit hic diæta, si in quovis alio, exactissime ordinata. Decocta ex avena, oryza, hordeo, pullo tenero, gelatinæ cum pane triticeo, et si fit, bis cocto, non denegato vini pauxillo, rem penitus absolvunt.

CLXIII.

Minima victûs cruditas, quæcunque inflant, acidaque omnia in purpura prorsus inepta sunt, alvum enim hic nimis sæpe mobilem implent, vel perturbant, vel solvunt, cum certa molestia, et aliquo periculo.

CLXIV.

Lac, emulsiões, et refrigerantia, inter quæ primas tenent nitrata nihil conferunt, ubi humores, ultra quam par est, sive solvi videntur, sive extenuari, spiritusve condensati, ut cum Verulam loquar, seu solidorum vis, et contentio remittuntur.

CLXV.

Nitrum feliciter accommodatur causonibus et pestilentibus febribus, ad leniendos et frændandos ardores earum perniciosos.

Cu-

CLXVI.

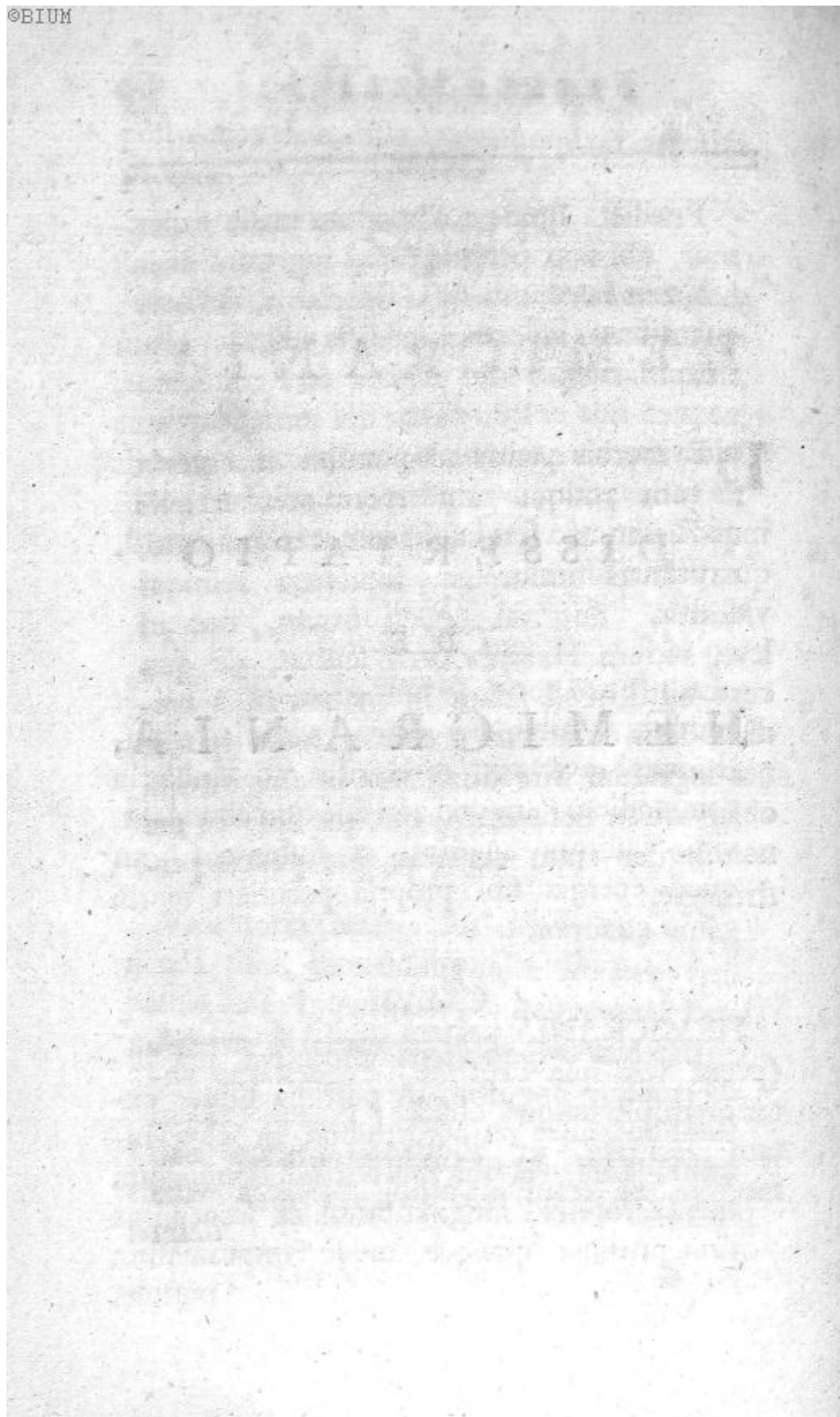
Cuticulâ tandem desquammatâ, sicut ubique fit, modo res fuerint secundæ; periculum morbi fœdumque inquinamentum non facile delendum monstrant etiam vitia hoc excipientia, quæque sæpe fiunt salutis obstacula integræ; qualia sunt febricula, vel cachexia, vel affectio hysterica, malorum non minimum; aliquando colica, aliquando carbunculi, tumor crurum interdum ulcerosus, abscessus in variis locis, in facie vari, e matrice fluxus, aut cohibitus, aut nimium manans, aut fœdior; melancholia dira, purpurave ipsa chronica. Quibus medicina prout res postulat, est aptanda; neque enim hic in tam latam descendimus arenam.

F I N I S.

DISSERTATIO
DE
HEMICRANIA.

D E

H E M I C R A N I A .

DE morbis capitis adeo multa et egregia tum antiqui tum recentiores scriptis mandârunt, ut vix aliquid in hoc argumento, quantumvis multiplici, intactum relinqui videatur. Supereft tamen unum, nec id leve, vitium HEMICRANIA scilicet, de qua cum nihil quod sciam in monumentis medicis fatis exactum occurrat, haud inutile nec ingratum fore duxi, quæ in aliis intentâ observatione notaveram, quæque ipse in me non leviter eram expertus, hic paucis perstringere.

I.

HEMICRANIA partem capitis dimidiam, (prout vox ipsa exprimit) eandemque anteriorem plerumque obsidet; normâ quidem tam accuratâ, ut aliquando lineam nasi mediam ad amussim attingat, ultra vero illam

illam nequaquam progrediatur, ficut describit Aretæus *.

II.

Sinistram capitis partem dextrâ sæpius vexari observârunt nonnulli.

III.

Revertitur quandoque in diuturnum usque spatium per periodos, haud secus ac intermittentium accessiones, aut quotidie, aut altero quoque die, ad eandemque sæpe horam. A nullo autem præeunte rigore, a nullo ficut in illis fit, horrore anteceditur hicce dolor ; qui primo statim ab initio quidem sævior, brevi immaniter exasperatur.

IV.

Invadit profectò nonnunquam nullâ, quæ percipi potest, ansâ oblatâ, nullo in sex rebus naturalibus errore commisso, absque nausea, dolore vago, aut lassitudine, aut feбри acuta, qualis ex fiti, calore, inquietudine, ostenditur, nisi quod pulsus durior fiat, et frequentior.

* τοῖσι δὲ ἀλγέει καὶ τὰ δεξία μᾶλλον, ἢ τὰ λαία μᾶλλον ἐστὸν ὄρων κρότάφοι, ἢ ὤς, ἢ καὶ ὄφρυς μία, ἢ ὄφθαλμοὶ ἐστὸν μέσσοι μέσσοι, ἢ εἰς ἐξ ἰσὰ τέμνει μᾶλλον, ἐπεκεῖνα δὲ το ἀλγῆμα καὶ περὶ, ἐν ἧ μίσει μίμνει τῷ τῆς κεφαλῆς χωρίῳ.

Vide Aret. Lib. I. Cap. de diuturnis morbis.

Primis

V.

Primis diebus non adeo torquentur ægroti, nullo autem pacto idcirco, vel quia intermittat, exiguum putent esse malum, nam indies dolor intenditur: Cruciatus superveniunt acerbiores, arteriarum ictus præsertim temporalium durante paroxysmo augentur, et accelerantur, finito verò, denuò subfidunt tardique fiunt.

VI.

Ubi dolor sævit immanis, oculus partis affectæ ut plurimum cruciatur admodum, introtrahi videtur, imminuique, nec pati valet lumen; et offunduntur illi tenebræ: quam primum vero præteriit paroxysmus, vis ejus, et acies restituantur. Quantum in accessionis vehementia, aut per morbum protractum patiuntur miseri facunde scripsit Aretæus †.

† Ἦν γὰρ ἐμπέση κότε ὀξείως αἰχρὰ κ' δέινα πρήσει· σπασμὸς κ' διαστροφή τῶ προσώπῳ γίνεσθαι· Ὀφθαλμοὶ ἢ ἀτενεές κέρασι ἰκελοὶ πεπήγασι, ἢ τῆδε, κακέισε σπασμωδῆες εὐδον εἰλονται σκοτοδίνως. Ὀφθαλμῶν ὑποβρυχίῳ πόνῳ ἄχρη μνηίγγων. Ἰδρῶς ἀχρίῳ τενόντων ἐξαπίνης ἀλογῳ, ὡς περ εἰ τινὸς παλάξαντος ξύλω. Ναυτίη, ἔμετῳ χολωδῆων, κατάπλωσις τῶ ἀνδρωπῶ· ἢν δέπιτεινη κοίε το πάθῳ, ἄνθρωπος ἐτελεύτησε· ἢν δέ σμικροτερον ἦ, κ' ἐσ ὀλεθρον ἀσίνες χρονίζει, ὄκνῳ πάλυς, καρθεαρή, ἀπορη· ζῶν δύσφορῳ· κ' γὰρ πως φεύγσει τὴν ἀυγὴν· σκόλῳ δέ πρήνυει τρετέοισιν· εὐφοροὶ, κάκοδομοὶ τὴν ὄσφρησιν, κ' ἄτε τι εὐῶδες αὐτέες τερπει· ἐκτρέπονται δέ καὶ τὰ κακώδεα· ἄχθονται τῷ βίῳ θανατῶσι ἄνθρωποι. Vide Aretæum de morbis diuturnis, lib. i. C. 2.

M

Calor

VII.

Calor non admodum exardet, malo etiam intensissimo, nec subsequitur fere sudor vel mador quivis sensibilis, nisi in iis quibus Hemicraniam vehementiorem subire contigit; tuncque larga sanguinis effusione e naribus sponte oborta, vel modico circa tempora sudore, tum febris, tum dolor desierunt.

VIII.

Lotium tamen, quod redditur copiosius quidem, finito paroxysmo, leve ut plurimum, albumque deponit sedimentum, aliquando rubro-lateritium, id vero, (quod notatû dignum) rariùs, nisi simul accesserit Febris, quæ interdum Hemicraniam comitatur.

IX.

Paroxysmi duratio incerta, et indefinita ad tres, sex, duodecim, pluresve protrahitur plerumque horas; ultra biduum quoque productum legimus; in paucis omnium miserrimis nec remisisse, nec ullis remediis unquam curatum morbum novimus.

X.

Prætereundum non est, quod ut oculi, sic mentis quoque acies non infrequenter ob-

fufcetur a morbo diuturniore et atrociore ; unde etiam memoriæ damnum invehitur nunquam refarciendum, aut faltem aliqua in capite imbecillitas non quidem periculofa, gravis tamen, et quæ ad mortem plerumque duret.

XI.

Quin ex eodem morbo diu perpeffo in aliquibus non modo oculus caliginofus videtur, et vifus obfcurior fit, fed etiam mufculus crotaphites ipfumque caput, quâ afficitur, macie tabefcunt, ficut mæa aliorumque noxâ conftitit *.

XII.

Quos femel tentavit hic morbus eos poftea facilius et sæpius invadit ; adeo verum hic certè, aut alibi nufquam Hippocratis effatum, partem nempe jam læfam cæteris in pofterum longè fieri debiliorem, maloque cuivis oppor-

* Quantum id genus injuriæ inferunt dolor diu acerbus, partiumque nervofarum vellicatio et oppreffio, manifefto liquet in atrophia ex veficæ calculo, in nervorum vulneribus, luxatis articulis non rite repositis, membrifve fractis, memorabilique exemplo quod exhibuit illuftriffimus Philofophus Boyle. In juvene cui ex fracta calvaria, relictâque in vulnere squamulâ exili, paralysis in latere *καὶ ἰξίω*, et macilentia ingens superveniêrunt, quæ non prius, demptum quam fuiffet officulum, in integrum reftituta funt.

M 2

tunam,

84 DISSERTATIO

tunam. Quin etiam si quem diutius vexaverit, is ab exiguo in victu excessu, aut cibo deteriore, somno nimio, vigiliisve, agitatione, vocis contentione, cæli varietate, et inclementia recidivam patitur.

XIII.

Carolus Piso per annos triginta hoc passus malum est, nec illum unquam dimittebat in integrum nisi æstate aliquando, cum effusus per calorem erupisset ei sudor. Laborabat potissimum ex subitis aëris mutationibus, vel nimbo aliquo e cœlo ruente.

XIV.

In mulieribus huic vitio obnoxiiis redeunte menstrui fluxûs periodo, redintegrari solet Hemicrania, quæ non prius recedit quam catamenia effluxerint.

XV.

Quibus circa annos pubertatis narium hæmorrhagiæ sæpe erumpebant, jam vero exactis hisce non fiunt, iis Cephaleæ contingunt maxime, non sine multo sanguinis dispendio tollendæ.

Quem-

XVI.

Quemadmodum ubi caput dolore hemi-
cranico affligitur, brevi minuitur transpiratio,
indeque materies perspirabilis acris fit, ita
hâc denuo expulsâ, leve fit corpus, et libe-
ratur caput juxta Sanctorii observata.

XVII.

At epidemice grassatur quandoque, vici
ejusdem ac laris simul et semel adgrediens
complures, nec sine contagii suspitione.

XVIII.

Etsi existimârunt nonnulli morbum hunc
e præcordiis subditivè partibus solummodo
excitari, quibus cum capite arctissima quæ-
dam intercedit sympathya; ego tamen illum
plerumque idiopathicum (ut, qui systemata
condunt, loqui amant) potius esse autu-
marem; quoniam sæpissime nulla ventriculi
nausea, nec flatus, nec hypochondriorum
dolor, nec alvi durities infueta præcedant;
quod epidemicè aliquando corripiat; quod
sæpe cieatur ab aëre, sole, vel frigore, quorum
actioni caput multò magis esse opportunum
quam ventriculum, partesve subjectas omnes
nôrunt.

Dolorem

XIX.

Dolorem quendam a nostro haud alienum futuris nimis arcte coalitis deberi voluit fedulus anatomicus Columbus.

XX.

Thomas Bartholinus narrat illum ex consensu quandoque oriri, etiam in calculo renis laborantibus, eodem nempe in latere.

XXI.

Aliqui, acie forsan nimis subtili, Hemicrania cruciatum inter sepimento falciformi referunt, quod, ubique fieri nequit, quum sæpius musculos temporales foris obsideat non minus ac partes internas ab illis intermedio cranio separatas †.

XXII.

Ex obstructis naribus Hemicraniam aliquoties nasci, eandemque mucii effluxu levari observavit Wepferus.

XXIII.

Ex offium cranii aut carie, aut præternaturam augmento, aut e cartilaginosa substantia calvariæ adnata derivari Hemicraniam expertus est idem Wepferus, et ego plus

† Vide Spigel Anat. lib. x. c. 3.

semel vidi, imprimis in generoso Domino Philippo Ward armigero de Stoke-Doyle in provincia Northamptonienfi.

XXIV.

Detectis post mortem calvariis quorundam Hemicraniae obnoxiorum, cerebrum quandoque deprehensum est corruptum, quandoque ichore refertum et sanie.

XXV.

Apparet sanguis e vena detractus nec colore, nec consistentia, a naturali alienus.

XXVI.

Hoc vitio laceffiti delabuntur non pauci in epilepsiam, apoplexiam, et paralyfim, aliave capitis mala: cum par omnium fit fons, pituita nempe in cerebrum ejusque membranas diffusa.

XXVII.

Si in iis quos vexare consuevit Hemicrania ætate auctâ superveniat arthritis, illa, cum utrumque vitium non penitus diffimile fit, ut plurimum evanescit, materiâ forsan in articulos jam translata. Et hæc præcipua sunt quæ ad morbi geniûm pertinent.

Ad

XXVIII.

Ad curam mali tam gravis quæ propius attineant nunc aggressurus, quin veniam a lectore impetrem nullus dubito, si quæ in genere authores systematici hâc de re prodidère prius tradam, simulque proferam ea quibus ipse mihi opitulari didici ; et præ cæteris medicamentum, quod etsi in hujus morbi medela forsan non sit novum, haud tamen, meo saltem judicio, satis pro merito hæcenus commendatum est.

XXIX.

Sit tibi imprimis curæ ne altas infigat radices malum tam pertinax, ægerrime nam postea evellentur. Hic igitur, quemadmodum omnes morbi acuti, modo, non infirmitate, sed onere noceant, venæ-sectionem requirit.

XXX.

In paroxysmis sævissimis sanguinem mitti nec mihi, nec aliis acerbiter unquam lenibat doloris, nec vel minimum proderat.

XXXI.

Quando dolor partem capitis occupat posteriorem, proderit in fronte venam incidere,

cidere, et vice versâ. Hoc etiam pacto diurnæ oculorum fluxiones sæpius sanantur, e partibus ad occiput sanguine detracto; idque Galeni confirmatur aliorumque experientiâ.

XXXII.

In capitis morbis qui a redundantia sanguinis ortum ducunt, ejus missionem observavit Fridericus Hoffmannus eo || felicior, quo propius parti instituta fuerit dolenti, quod pluries etiam notavi.

XXXIII.

Ex jugularium præ cæteris sectione magnum allatum est subsidium plurimis Hemicrania atroci laborantibus, in constitutione epidemica Taurinensi anni 1721 §.

XXXIV.

Ab eo abhorrentibus adminiculo hirudines temporibus affixæ haud imparem attulere opem.

XXXV.

Arteriotomiæ tamen in temporibus haud multum fidendum est, quicquid Wepferus,

|| Vide Fridericum Hoffmannum de Dolore Cephalico.

§ Vide Constitut. Taurin. 1721, a Do. Carolo Richa.

N

Severinus,

Severinus, ac Paræus in contrarium statuerint; enimvero, quantum plurimâ diversis in nofocomiis constitit experientiâ, breve et incertum affert subsidium, nec magis prodest arteriæ ad tempus suppressio, carotidis alii namque rami non minus membranas obfructas pervellunt ac replent: fatendum igitur est, arteriæ raro plus quam venæ sectionem hic præstare.

XXXVI.

Compressio vel frictio nervi qui cranium supra oculi orbitam perforat, dolorem aliquando lenit, certe nunquam delet.

XXXVII.

In hoc morbo pulcherrime agunt nonnunquam emetica, ideoque, detracto prius sanguine, audacter exhibenda sunt iis imprimis, quibus vel ventriculus cruditatibus scatet, vel morbus intermittens typum induit. Carolus Pifo vomitione excitatâ liberatus est plerumque, sicut quoque Petri Borelli parens.

XXXVIII.

Evocatus e capite bene tecto mador paroxysmum sæpe levat, interdum etiam tollit.

Alios

XXXIX.

Alios adjuvant calida cataplasmata et fots, mihi vero nihil contulere. Calor attamen ut plurimum magnopere prodest. Frigus e contrario nunquam non inimicum est nervis, et Cerebro.

XL.

Ex ferro acriori pustulæ nonnunquam insigni cum fructu efflorescunt frontem circa et sinciput; illorum autem retrocessio dolorem aliquando redintegrat.

XLI.

Stillicidium narium aquosum spiritu falis ammoniaci volatili provocatum morbum solviffe notum est *. Spiritus quoque volatilis e cruore humano arte elicitus plurimum a Do. Boyle laudatur tam internè quam externè adhibitus.

XLII.

In omnibus capitis vitiis pituita omnino evocanda est vel ptarmicis, vel ex ore, deinde permultâ aquâ calidâ caput perfundi prodest, quo obstructum perspirabile reddatur.

* Vide Observat. 184. Ephem. German. Decur. ann. prim. tom. 3.

XLIII.

Caput ad cutem totum ne tondeas, etsi enim aquâ frigidâ perlui multum juvet, ex aëris mutationibus, præsertim a frigore dolores vi majore recrudescunt.

XLIV.

Jubet Celsus refinâ tempora subinde pervellere, et imposito sinapi exulcerare ea quæ male habent, sed. multiplici constitit experientiâ, vesicatoria capiti aut nuchæ apposita plus mille aliis profecisse, et interdum sine quovis alio remedio repente, penitusque ab iis malum fuisse curatum.

XLV.

Linimento e cantharidibus in Hemicrania utebatur jamdudum Archigenes ; quod quidem mirum in modum prodest ; præsertim si ab ulcusculis diutius manaverit sanies. Oportet tamen interea lactis potione, aliisque congruis demulcentibus vesicam munire, et potissimum si vertex epispastico e cantharidibus exulceretur ; quod obiter hic notari velim.

XLVI.

Idem herbam stœchadem in aqua seu mulsa elixatam cephalalgicis et hemicranicis tanquam

quam unicum maximumque auxilium exhibebat, fateor vero me nondum hujus utilitatem fuisse expertum.

XLVII.

Nonnulli magnâ lotii quantitate emissâ liberantur.

XLVIII.

Sudores opiatis elicitum cum somno, diuturnos eisdemque acerbissimos dolores interdum solvère †; annon idcirco malo vehementius sæviente, hydrotica, præmissis universalibus propinanda, quo serum præcipuus morbi fomes educatur?

XLIX.

Annon decocto vel pulvere sarsæ sudores et urina eliciundi? Hinc enim, ubi seri suspicio fuit, non leve subsidium; et si Ballonio fides, Hemicranie utcunque pertinacis absoluta curatio ‡.

L.

Ad id tandem devenio quod palmarium mihi videtur remedium, radicem scilicet Va-

† Vide Observat. xvi. tom. 5. 2d Decur Ephemer. German.

‡ Vide Ballon. Consil.

lerianæ

94. DISSERTATIO

lerianæ fylvestris, quæ largiori dosi sumpta, et repetita sæpe sola dolores fanat tum acutos tum diuturnos. Me profectò adeo multa et gravia per quadriennium quotidie perpessum, ut vitæ fere tæderet, maxime sublevabat, et curabat.

LI.

Virtus tota in radice est, pulvisque ejus sponte ortæ, et extirpatæ antequam caulem edat, ad unam ter, quaterve de die, aut alteram, si ferat ventriculus, exhibitus drachmam, ut plurimum votis respondet.

LII.

Hic quoque vires anodynas suas pulveres cinnabarati ostendunt, dosis autem fatis larga adhiberi debet, quemadmodum observârunt Boyle et Junckerus.

LIII.

Quantumcunque a compluribus celebretur in hoc morbo magnus iste febrium, quæ per periodos recurrunt, domitor cortex peruvianus, maximâ tamen cautelâ, me saltem judice, propinari debet, nec prius omnino, quam morbus intermittens formam induerit, exhiberi; cum vero paroxyfmi periodicè recurrentes, lotium subsidens lateritium, cætera-
que,

que, quæ intermittentis indicant genium, signa adsint, tum demum haud abs re erit corticis periculum facere : ast fedulâ observatione quidem adhibitâ, quandoquidem hic juxta ac in aliis Hemicraniae speciebus, ubi minus feliciter cedit cortex, vim vitii auget et securitatem.

LIV.

Contraria contrariis curanda : a calore igitur si dolor excitetur, aquâ frigidâ caput irrigare expedit, si vero frigus morbi sit causa, aquâ calidâ marinâ, aut vestimentis calidis onerare. Si ficcitas et fitis simul adsint, balnea potius ex usu sunt, quam agitatio ulla fudorificis aut calidioribus medicamentis tentata.

LV.

Somnus nimius æque ac vigiliæ inimicus est, ille namque sensibus stuporem invehit, capitique gravitatem, quâ omnis actio torpet : hæ cruditatem inducunt, alimentum subtrahunt, corpus labefactant, mentemque contristant, sicut docuit Celsus.

LVI.

Dolorem ex vino vel cruditate ortum abstinentia, et diæta exactissima, penitus discutunt.

LVII.

Ut in aliis cruciatibus ita et in hoc victûs ratio tenuis conducit. Ab acribus temperet æger et flatulentis.

LVIII.

Cæna præfertim semper frugalis fit et simplex, ne humores minus cocti et perspirati cerebrum gravent.

LIX.

Lac et Lactinia hemicranicis minus idonea perhibentur ; mihi tamen unquam obfuisse non memini.

LX.

Ad summam, ut præcepit Hippocrates, fugiat æger solem, ventos, vinum, ignem, fumum, acrium odores ; denique quiescat, mollique victûs ratione utatur.

LXI.

Alvus libera est fervanda, aliquando etiam medicamento ex hiera eam solvi expedit, ast purgantia violentiora omnino nocent.

Si

LXII.

Si dens exesus aut solutus alveolo vacillet, et dolëat, sine mora evellendus.

LXIII.

De fetaceorum in diuturnis cephalæis usu consulendi sunt expertissimi viri Fabricius Hildanus, Johannes Jacobus Wepferus, Fredericus Ruyfchius, aliique in observationibus passim.

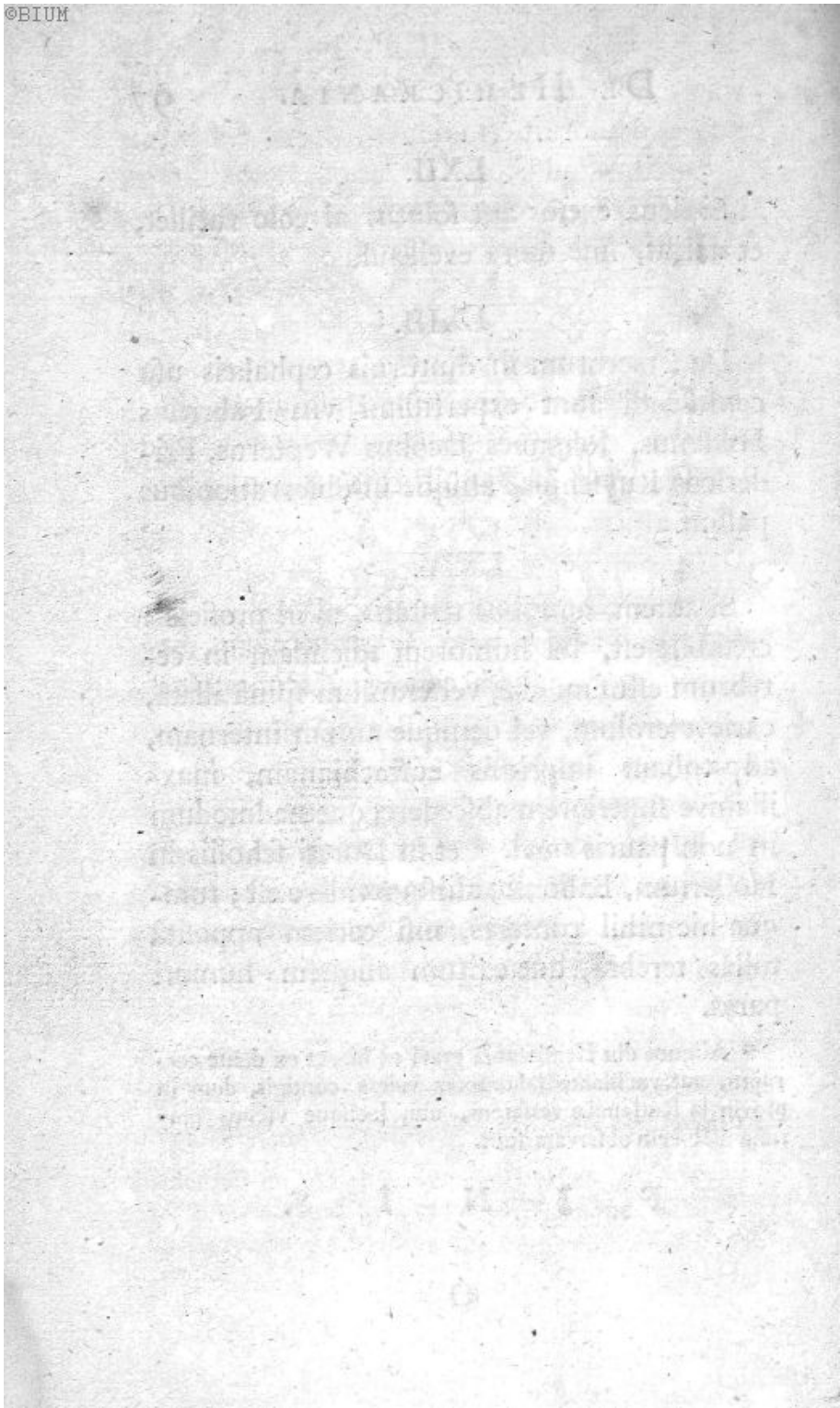
LXIV.

Si autem, omnibus tentatis, nihil proficiat, credibile est, vel humorem quendam in cerebrum effusum esse, vel cranium spinâ illatâ, carieve erosum, vel denique aurem internam, ad tubam imprimis eustachianam, maxillamve superiorem abscedere; quemadmodum in non paucis novi, * et in Dureti scholiis in Hollerium, Ballonio, aliisque videre est; tumque hic nihil conferes, nisi cariem appositâ tollas terebrâ, aut exitum aliquem humori pares.

* Aliquos diu Hemicraniâ gravi ex his, et ex dente corrupto, aut vacillante laborantes videre contigit, dum in provincia Rutlandiæ versarem, ubi, locisque vicinis plurimâ dictorum observata sunt.

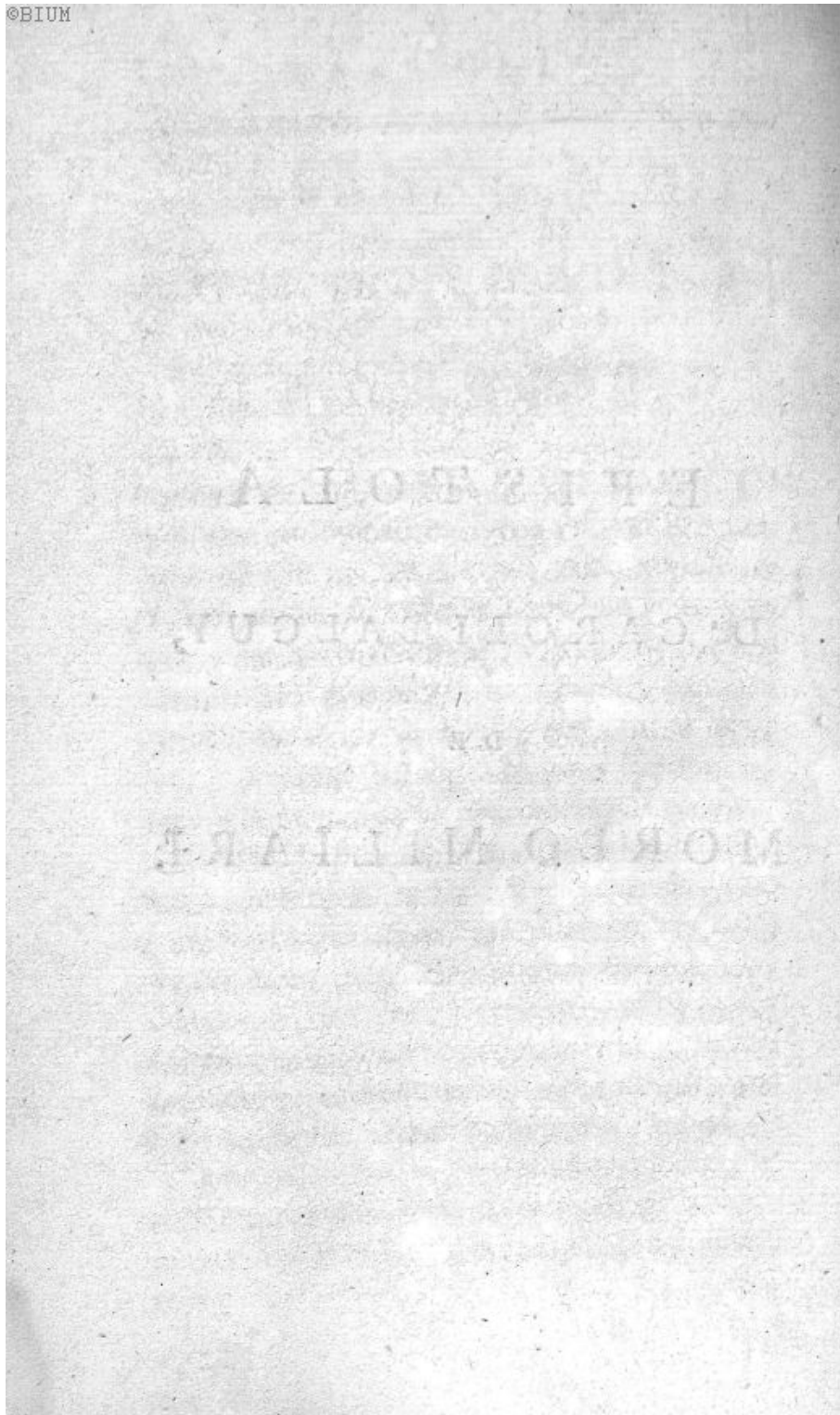
F I N I S.

O

EPISTOLA
Dⁿⁱ CAROLI BALGUY,
DE
MORBO MILIARI.

VIRO AMICISSIMO

J. FORDYCE, M. D.

C. BALGUY, S. D.

TRACTATUM *de Febri Miliari* accuratissimum perlegi, cujus ergo me maxime devinctum habes; petenti autem si quid, ipse ad morbi genium spectans, observaverim, ut tecum communicarem, tandem morem gero; paucula quædam ad *species ejus* rite distinguendas differens, historiâ unâ vel alterâ, quo *curandi ratio* confirmetur, adjectâ.

Febris itaque Miliaris (quæ purpuræ acutæ nomine apud exteros dignoscitur) in triplicem discerni potest; vel enim pustulæ *albæ* sunt, febre *maligna* continenter urgente; vel *sub-rubræ* febre insigniter *remittente*; vel prorsus *efflorescentes* cum speciem *intermittentis* sibi arroget: quod genus morbi etsi tutissimum, peritè minus tractatum in *chronicum* transit, periculosum aliquando, & sæpius recidivum.

Nec methodus curandi magis absimilis quam species ipsæ morbi sunt; quippe in
primo

primo genere, ubi summa *malignitas* aliquando subest; res tota versatur, ut quicquid hoc vitium sit sub *præcordiis*, & *penitiori corporis habitu* latens, per *glandulas miliares* eliminetur. De hac specie autem satis fuse differuit Cl. Hamiltonus.

In *secundo genere*, etsi sub principium eadem ratio prorsus ineunda sit, in processu autem, cum *fomes morbosus* maxima e parte excretus fuerit, exacerbationibus & remissionibus stans ac certis periodis sese excipientibus, quod restat morbi *cortice peruviano* expugnetur. Tertium autem genus, utpote species vera, & genuina *intermittentis*, more intermittantium curatur; hanc cautelam adjunctam, quod cum *cruditatibus viscerum* plerumque foveatur, medicamenta ad obstructions hæc referendas corticis usui rite præmittuntur, et quo radicitus extirpetur, cum cortice sociantur.

Historias jam candide enarratas, ut distinctio hæc plenius innotescat, paucis accipe.

Uxor Dom. B. triginta circiter annorum, cui alvus astrictior, & menses tardius fluere solebant, alioquin bene valens, & corpus rebus domesticis satis exercens; febricitans pustulas miliares emisit, facie, pectore, & manibus rubore suffusis. Post alvi itaque solutionem attemperantibus ad diaphoresin fovendam

DE MORBO MILIARI. 103

vendam insistebatur, vesicatoriis successive ad Nucham & Brachia appositis. Cum eruptiones autem per mensis fere spatium crudescerent, & jam vesperi magis ingruentes sub auroram prope evanuerint, de corticis periculum faciendo statutum erat, ea dosi, & modo, ut de minus fausto ejus effectu caveretur. Coch. itaq; duo decocti ejus (Rheo pro re natâ adjuncto) tertiis horis exhibebantur cum pustulæ cito rariores fierent, & febris remissior: ejusdem autem remedii usu constanter pergebat donec pedetentim, & absque minimo fastidio, ad pristinam valetudinem restituebatur.

Uxor Dom. L. anno circiter vicesimo quinto, quæ fluorem album diutius passa fuerat, vultu etsi vegeto sanguineoque; febre miliari decubuit, pustulis subrubis per totam corporis superficiem dispersis. Cum septimana autem jam una & altera elapsæ fuerint, & febris & continua in remittentis specimen transierat; emetico et haustu solutivo præmissis, cortex Peruvianus copiose satis ingerebatur, cum febris levamine, & maxima simul pustularum decrefcentia. Cum ob autumnalem autem anni tempestatem (non obstante corticis usu) sæpius rebellis usque fuisset, emetico ad tertiam vicam repetito, & corticis, cum marte fociati, liberaliori usu, plene convaluit.

Vidux

Viduæ circitur 40 annorum macilentæ & quæ a Londino in vicum palustrem hospes nuper devenerat ; post tertianam sæpius recidivam pustulæ miliares confertim erupêrunt, per totam corporis superficiem efflorescentes. Morbi *veram indolem* parum suspicans & ad *scorbuticam quandam diathesin* respiciens, quæ *sanguinis acrimoniam attemperarent* præcepi. Quibus nil proficientibus, & cum eruptiones tertianæ vestigia præ se ferentes, & alternis diebus repullulantes adhuc urgebant ; cortex hisce sociatus usurpatur. Formâ autem ob molem aliquatenus nausæante, solo ejusdem usu perstabat ; & ejus ope morbum debellatum prorsus fuisse judicavi. Ast cum ob regionis intemperiem (cui minus afflueverat) semel iterumq; renatus fuerit ; eodem remedio, deobstruentibus adjuto, emeticorum simul usu rite præmissis, toties profligabatur. Donec tam remediorum, quam morbi (usq; recidivi) tædio affecta ; & ab iterato cælum mutandi consilio aliena ; ad empiricum se contulit, & paulo post eam defunctam esse audivi.

Casus hi, quibus plures subnecti potuissent, corticis usum in speciebus hisce febrium miliarium vindicant ; nec litem quis moveat, quasi hâc ratione materiæ morbificæ expulso sufflaminetur : Quippe febre intermittens

tentis

tentis vel remittentis speciem induente, eruptio cum febre prorsus evanescit. Et, si auctoritas quid valeat, Sydenhamus ipse æque ac Mortonus, authores certe in genere parum consentientes, in hoc ad amuffim quadrant.

Ille enim, in schedula de nova febre pustulis miliaribus plerumq; stipata; asserit se post venæsectionem & repetitam catharsin, eam cortici Peruviano (hic nunquam non triumphanti) conficiendam tradidisse. Hic quoque in Pyretologiæ Cap. 4to. inter signa intermittentis eruptiones scarlatinas recenset; & has febres, cum vel sponte, vel arte coactæ, larvas deposuerint, se cito & feliciter China China semper curasse affirmat. Et cap. 6to. cum scarlatinæ speciem induerit, se venæsectione & opiatis ejus symptomata in ordinem redegit, & finito paroxysmo, cortice cum opio adjuncto radicitus sustulisse. Et in historiis ad proteiformem intermittentis generum elucidandum, casus 23 & 24 hanc curandi rationem confirmant. Sed animadversione dignum, quod in casu priore, cum venæsectione tantum, & opiatis, per decursum paroxysmi, persistabat, non obstante corticis in intervallis exhibitione, febrim statim recidivam fuisse; & quod cortici spurio vel effæto saltem, injuriove forsan imputavit.

P

In

In altero casu autem cum purgatio rite fuerit præmissa, curationem satis feliciter cessasse.

Hæc, vir dignissime, habui quorum te participem esse cupiebam, iis pro arbitrio utaris, valeasque.

Dabam pridie Calendas

Octobris, 1755.

F I N I S.